

บทที่ 4

ผลการวิจัย

- ในการเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น 3 ส่วน คือ
- ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูผู้บริหารโรงเรียน
  - ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น
  - ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาสภาวะสุขภาพของนักเรียน
  - ส่วนที่ 4 ผลการสำรวจสภาวะการสุขภาพibalสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ส่วนที่ 1

ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูผู้บริหารโรงเรียน

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนและผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ดชด.

1) จำนวนนักเรียน โรงเรียน ดชด. ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.58 มีนักเรียนไม่เกิน 100 คน รองลงมาร้อยละ 30.30 คน มีนักเรียนอยู่ระหว่าง 101-200 คน และที่น้อยที่สุดเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 201 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.12

2) จำนวนครูในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.52 มีครู 7-9 คน รองลงมาร้อยละ 27.27 มีครูตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป และที่น้อยที่สุดมีครูไม่เกิน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 21.21

3) จำนวนห้องเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.88 มีห้องเรียน 7-10 ห้อง รองลงมา มีห้องเรียนไม่เกิน 6 ห้อง และมากกว่า 10 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 6.06 เท่ากัน

4) จำนวนอาคารเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.46 มีอาคารเรียนเพียง 1 หลัง รองลงมาร้อยละ 42.42 มีอาคารเรียน 2 หลัง และที่มีอาคารเรียน 4 หลังมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.03

5) เนื้อที่ของโรงเรียน โรงเรียน ดชด. ส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.46 มีเนื้อที่ 11-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 39.39 มีเนื้อที่ 21-30 ไร่ และที่มีเนื้อที่มากกว่า 30 ไร่ มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.06

รายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ดชด. ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน ตชด.

รายการ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. จำนวนนักเรียน		
ไม่เกิน 100 คน	19	57.58
101 - 200 คน	10	30.30
201 คนขึ้นไป	4	12.12
2. จำนวนครู		
ไม่เกิน 6 คน	7	21.21
7 - 9 คน	17	51.52
10 คนขึ้นไป	9	27.27
3. จำนวนห้องเรียน		
ไม่เกิน 6 ห้อง	2	6.06
7 - 10 ห้อง	29	87.88
11 ห้องขึ้นไป	2	6.06
4. จำนวนอาคารเรียน		
1 หลัง	16	48.49
2 หลัง	14	42.42
4 หลัง	1	3.03
5 หลัง	2	6.06
5. เนื้อที่ของโรงเรียน		
ไม่เกิน 10 ไร่	3	9.09
11 - 20 ไร่	15	45.46
21 - 30 ไร่	13	39.39
31 ไร่ขึ้นไป	2	6.06

1.1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นครูผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 69.70 เป็นครูพยาบาล ร้อยละ 30.30 ตำแหน่งส่วนใหญ่ เป็นครูใหญ่ ร้อยละ 66.67 เป็นอาจารย์ใหญ่ เพียงร้อยละ 3.03 สำหรับระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.50 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีร้อยละ 42.42 และสูงกว่าปริญญาตรีมีเพียงร้อยละ 3.03 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.49 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมา ร้อยละ 39.39 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และที่น้อยที่สุดมีอายุไม่เกิน 30 ปี มีเพียงร้อยละ 3.03 ส่วนเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายทั้งหมด ทางด้านการนับถือศาสนา พบว่าทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 33)
1. การปฏิบัติหน้าที่		
ผู้บริหารโรงเรียน	23	69.70
ครูพยาบาล	10	30.30
2. ตำแหน่ง		
ครูใหญ่	22	66.67
อาจารย์ใหญ่	1	3.03
ครูพยาบาล	10	30.30
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
สูงกว่าปริญญาตรี	1	3.03
ปริญญาตรี	14	42.42
ต่ำกว่าปริญญาตรี	18	54.50
4. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	1	3.03
31 - 40 ปี	16	48.49
41 - 50 ปี	13	39.39
มากกว่า 50 ปี	3	9.09
5. เพศ		
ชาย	33	100.00
6. ศาสนา		
พุทธ	33	100.00

1.2 วิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

1.2.1 การจัดบริการอนามัยโรงเรียน และการดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียน ฝ่ายส่งเสริมอนามัย

โรงเรียน ตชด. ที่สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 2 พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.76 จัดบริการอนามัยโรงเรียนตามรูปแบบของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย คือ จัดเป็นกิจกรรม 9 ข้อ ส่วนโรงเรียนที่จัดบริการตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีเพียงร้อยละ 12.12 และที่ไม่ได้จัดบริการอนามัยโรงเรียน ก็มีร้อยละ 12.12 สำหรับโรงเรียนที่จัดบริการอนามัยโรงเรียนตามรูปแบบของกรมอนามัยนั้น พบว่า จัดเป็นบริการอนามัยโรงเรียนระดับ 1 ร้อยละ 75.76 คือมีกิจกรรมบริการอนามัยโรงเรียนครบ 9 ข้อ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละการจัดบริการอนามัยโรงเรียนของโรงเรียน ตชด.

การจัดบริการอนามัยโรงเรียน	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. รูปแบบการจัดบริการอนามัยโรงเรียน		
- จัดตามรูปแบบของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย	25	75.76
- จัดตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	4	12.12
- ไม่ได้จัดระดับบริการอนามัยโรงเรียน	4	12.12
2. โรงเรียนที่จัดระดับบริการอนามัยโรงเรียนตามรูปแบบของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย ที่มี 25 โรงเรียนนั้น จัดบริการอนามัยโรงเรียนอยู่ในระดับ		
- ระดับ 1	25	75.76

ในการดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.79 มีการดำเนินงาน และที่ไม่มีการดำเนินงานโครงการนี้มี ร้อยละ 21.21 สำหรับ ผลการดำเนินงานครูผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.58 รองลงมา ร้อยละ 42.42 ตอบว่าอยู่ในระดับดี ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย

การดำเนินงาน	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. การดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียน		
ฝ่ายส่งเสริมอนามัย		
- โรงเรียนที่มีการดำเนินงาน	26	78.79
- โรงเรียนที่ไม่มีการดำเนินงาน	7	21.21
2. ผลการดำเนินงานโครงการผู้นำนักเรียน		
- ดี	14	42.42
- ปานกลาง	19	57.58

1.2.2 การจัดให้มีบัตรบันทึกสุขภาพและการบันทึกบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน

การจัดให้มีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียนในโรงเรียน ตชด. ทั้งหมด 33 โรงเรียนของภาค 2 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.97 จัดทำครบทุกคน มีเพียงร้อยละ 3.03 เท่านั้นที่จัดทำไม่ครบทุกคน ส่วนการบันทึกความผิดปกติลงในบัตรสุขภาพนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.98 ตอบว่ามีการบันทึกทุกครั้ง และร้อยละ 21.21 ตอบว่าบันทึกบ้างเป็นบางครั้ง เมื่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้บริการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.76 ครูได้ดูแลช่วยบันทึกบัตรสุขภาพทุกครั้ง ที่ดูแลและช่วยบันทึกบ้างเป็นบางครั้งมี ร้อยละ 24.24 สำหรับผู้รับผิดชอบเก็บบัตรบันทึกสุขภาพนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.67 มอบให้ครูพยาบาลเป็นผู้เก็บ และร้อยละ 33.33 ให้ครูประจำชั้นเป็นผู้เก็บ ในการส่งตัวนักเรียนไปรับการตรวจและรักษาโรคที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาล โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.97 ได้มอบบัตรบันทึกสุขภาพให้นักเรียนถือไปด้วยทุกครั้ง ที่ให้ถือไปด้วยเป็นบางครั้งมีเพียงร้อยละ 3.03 ในกรณีที่นักเรียนย้ายโรงเรียน ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.97 ตอบว่า ได้มอบบัตรบันทึกสุขภาพให้นักเรียนถือไปเข้าโรงเรียนใหม่ ที่ไม่ได้มอบให้ไปมีเพียงร้อยละ 3.03 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การจัดให้มีบัตรบันทึกสุขภาพและการบันทึกบัตรสุขภาพ

บัตรสุขภาพ/การบันทึก	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. การจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน		
- ทำครบทุกคน	32	96.97
- ทำแต่ไม่ครบทุกคน	1	3.03
2. การบันทึกบัตรสุขภาพเมื่อมีการ ตรวจสุขภาพนักเรียนและพบ นักเรียนผิดปกติ		
- บันทึกทุกครั้ง	26	78.79
- บันทึกบ้างเป็นบางครั้ง	7	21.21
3. ครูได้ดูแลช่วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข บันทึกบัตรสุขภาพ เมื่อเจ้าหน้าที่ มาให้บริการตรวจสุขภาพนักเรียน หรือไม่		
- ดูแล และช่วยบันทึกทุกครั้ง	25	75.76
- ดูแล และช่วยบันทึกเป็น บางครั้ง	8	24.24
4. ผู้รับผิดชอบเก็บบัตรบันทึกสุขภาพ ที่โรงเรียนเป็น		
- ครูอนามัย	22	66.67
- ครูประจำชั้น	11	33.33
5. การส่งตัวนักเรียนไปรับการตรวจ และรักษาโรคที่สถานอนามัย หรือ โรงพยาบาล ครูได้มอบบัตรบันทึก สุขภาพให้นักเรียนถือไปด้วย		
- ทุกครั้ง	32	96.97
- เป็นบางครั้ง	1	3.03
6. เวลานักเรียนย้ายโรงเรียน ครูได้ มอบบัตรบันทึกสุขภาพให้นักเรียน ไปเข้าโรงเรียนใหม่หรือไม่		
- มอบให้ไป	32	96.97
- ไม่ได้มอบให้ไป	1	3.03

1.2.3 การจัดสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.2.3.1 สถานที่ตั้งและอาคารเรียน สถานที่ตั้งของโรงเรียน ครูผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 84.85 ตอบว่าโรงเรียนตั้งอยู่ในที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง มีเพียงร้อยละ 15.15 ที่ตั้งอยู่ในที่ต่ำ ฤดูฝนน้ำท่วมถึง เกี่ยวกับอาคารเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 39.39 มีลักษณะครึ่งตึกครึ่งไม้ รองลงมาร้อยละ 33.33 เป็นไม้ทั้งหลัง ที่เป็นตึกทั้งหลังมีเพียงร้อยละ 15.15 ส่วนสภาพของอาคารเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 84.85 มีสภาพดี มั่นคงแข็งแรง ที่มีสภาพชำรุดทรุดโทรมแต่ยังพอใช้งานได้มีเพียงร้อยละ 15.15 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สถานที่ตั้งและอาคารเรียนของโรงเรียน ตชด.

สถานที่ / อาคารเรียน	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. สถานที่ตั้งของโรงเรียน		
- ตั้งอยู่ในที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง	28	84.85
- ตั้งอยู่ในที่ต่ำ ฤดูฝนน้ำท่วมถึง	5	15.15
2. ลักษณะของอาคารเรียน		
- ครึ่งตึกครึ่งไม้	13	39.39
- เป็นไม้ทั้งหลัง	11	33.33
- เป็นตึกทั้งหลัง	5	15.15
- อื่นๆ	4	12.12
3. สภาพของอาคารเรียน		
- มั่นคง แข็งแรง	28	84.85
- ชำรุดทรุดโทรม แต่ยังพอใช้งานได้	5	15.15

1.2.3.2 ห้องน้ำ/ห้องส้วม เกี่ยวกับห้องน้ำ/ห้องส้วมของโรงเรียน ตชด. ที่ใช้งานได้ และเป็นส้วมราดน้ำ ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 75.76 ตอบว่า มีเพียงพอ ที่มีไม่เพียงพอมีร้อยละ 24.24 และมีการแยกเพศเป็น ห้องส้วมชาย-หญิง มีร้อยละ 72.73 โรงเรียนที่ห้องน้ำ/ห้องส้วม ไม่ได้แยกเพศ มีร้อยละ 27.27 ในเรื่องความสะอาดของห้องน้ำ/ห้องส้วม ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 72.73 ตอบว่า สะอาดพอใช้ รองลงมา ร้อยละ 24.24 ตอบว่า สะอาด และที่ตอบว่าไม่สะอาดมีเพียงร้อยละ 3.03 สำหรับผู้ดูแลทำความสะอาดห้องน้ำห้องส้วม ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.88 เป็นนักเรียน ที่เป็นภารโรงมีเพียงร้อยละ 12.12 ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ห้องน้ำ/ห้องส้วมของโรงเรียน ตชด.

ห้องน้ำ/ห้องส้วม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. ห้องน้ำ/ห้องส้วมที่ใช้การได้และเป็นส้วมราดน้ำ		
- มีเพียงพอ	25	75.76
- ไม่มีเพียงพอ	8	24.24
2. แยกเป็นเพศ ชาย-หญิง		
- แยกเพศ	24	72.73
- ไม่แยกเพศ	9	27.27
3. ความสะอาดของห้องน้ำ/ห้องส้วม		
- สะอาด	8	24.24
- พอใช้	24	72.73
- ไม่สะอาด	1	3.03
4. ผู้ดูแลทำความสะอาดห้องน้ำ/ห้องส้วม		
- ภารโรง	4	12.12
- นักเรียน	29	87.88

1.2.3.3 น้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดบริการน้ำดื่ม ของโรงเรียน ตชด. พบว่า น้ำดื่ม สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.76 เป็นน้ำฝน รองลงมาร้อยละ 66.67 เป็นน้ำประปา/น้ำบาดาล ที่น้อยที่สุดเป็นน้ำบ่อตื้น คิดเป็นร้อยละ 12.12 สำหรับภาชนะเก็บกักน้ำฝนพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.39 เป็นถังเก็บน้ำฝนคอนกรีต รองลงมาร้อยละ 33.33 เป็นถังคอนกรีตและถังเหล็ก ที่เป็นถังคอนกรีตและถังไฟเบอร์ชนิดกลมมีร้อยละ 27.27 เกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนที่เก็บกักไว้ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.64 มีพอใช้ดื่มได้ตลอดปี ที่มีไม่พอใช้ดื่มตลอดปีมีร้อยละ 30.30 ในขณะที่ขาดแคลนน้ำฝนโรงเรียนส่วนใหญ่จัดน้ำประปา/น้ำบาดาล ให้นักเรียนดื่ม คิดเป็นร้อยละ 72.73 รองลงมาดื่มน้ำบ่อตื้นคิดเป็นร้อยละ 24.24 ที่ให้นักเรียนเอาน้ำมาจากบ้านมีเพียงร้อยละ 3.03 ส่วนวิธีการต้มน้ำของนักเรียนนั้น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 54.55 ใช้แก้วนํ้ารวม รองลงมาร้อยละ 39.39 มีแก้วนํ้าประจำตัว ที่จัดเป็นน้ำพุให้ดื่มมีเพียงร้อยละ 3.03 ในเรื่องน้ำใช้ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 72.73 จัดน้ำประปา/น้ำบาดาลให้นักเรียนใช้ รองลงมาเป็นน้ำบ่อตื้นคิดเป็น ร้อยละ 21.21 เกี่ยวกับปริมาณน้ำใช้ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 69.70 มีน้ำใช้พอเพียงตลอดปี ที่มีไม่พอใช้ตลอดปีมีอยู่ร้อยละ 30.30 ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับ น้ำดื่ม/น้ำใช้ในโรงเรียน ตชด.

น้ำดื่ม/น้ำใช้	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. น้ำดื่มในโรงเรียน		
- น้ำฝน	25	75.76
- น้ำประปา/น้ำบาดาล	22	66.67
- น้ำบ่อตื้น	4	12.12
2. มีภาชนะเก็บกักน้ำฝนคอนกรีต		
- เป็นถังเก็บกักน้ำฝนคอนกรีตอย่างเดียว	13	39.39
- เป็นถังเก็บกักน้ำฝนคอนกรีตและถังเหล็กชุบสีเหลี่ยม	11	33.33
- เป็นถังเก็บกักน้ำฝนคอนกรีตและถังไฟเบอร์กลม	9	27.27
3. ความเพียงพอของน้ำฝนที่เก็บกักไว้		
- มีไม่พอใช้ดื่มตลอดปี	10	30.30
- มีพอใช้ดื่มตลอดปี	21	63.64
- ไม่ตอบ	2	6.06
4. ในช่วงที่ขาดแคลนน้ำฝนนักเรียนดื่ม		
- น้ำประปา/น้ำบาดาล	24	72.73
- น้ำบ่อตื้น	8	24.24
- ให้นักเรียนเอาน้ำมาจากบ้าน	1	3.03
5. วิธีการดื่ม		
- ใช้แก้วน้ำรวม	18	54.55
- ใช้แก้วน้ำประจำตัว	13	39.39
- โรงเรียนจัดทำเป็นน้ำพุสำหรับดื่ม	1	3.03
- อื่นๆ	1	3.03
6. น้ำใช้สำหรับนักเรียนที่โรงเรียน		
- น้ำประปา/น้ำบาดาล	24	72.73
- น้ำบ่อตื้น	7	21.21
- น้ำสระ	2	6.06
7. ปริมาณน้ำใช้ที่โรงเรียน		
- มีพอใช้ตลอดปี	23	69.70
- มีไม่พอใช้ตลอดปี	10	30.30

1.2.3.4 การกำจัดน้ำเสีย ในโรงเรียน ดชด. ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.45 กำจัดน้ำเสียโดยการขุดร่องตามพื้นดินให้น้ำไหลหรือปล่อยให้ไหลไปตามพื้นดิน รองลงมา มีหลุมซึมและร่องซึมกำจัดน้ำเสียในโรงเรียน และรวมทั้งมีท่อหรือร่องระบายน้ำในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 27.27 และ 18.18 ตามลำดับ สำหรับน้ำที่ขังอยู่ในบริเวณโรงเรียน ครูผู้บริหาร ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.48 ตอบว่า ไม่มีน้ำขัง รองลงมา ร้อยละ 42.42 ตอบว่ามีบ้างเล็กน้อย ที่ตอบว่าโรงเรียนมีน้ำขังอยู่มากมีเพียงร้อยละ 9.09 ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การกำจัดน้ำเสียในโรงเรียน ดชด.

การกำจัดน้ำเสีย	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. วิธีการกำจัดน้ำเสียในโรงเรียน ดชด.		
- ขุดร่องตามพื้นดินให้น้ำไหลหรือปล่อยให้ไหลไปตามพื้นดิน	15	45.45
- มีหลุมซึมหรือร่องซึมกำจัดน้ำเสีย	9	27.27
- มีท่อหรือร่องระบายน้ำในโรงเรียน	6	18.18
- อื่นๆ	3	9.09
2. น้ำที่ขังอยู่ในบริเวณโรงเรียน		
- ไม่มี	16	48.48
- มีเล็กน้อย	14	42.42
- มีมาก	3	9.09

1.2.3.5 การจัดการขยะ ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 63.64 ตอบว่า มีภาชนะรองรับขยะอยู่นอกอาคารเรียนและในห้องเรียน รองลงมา มีอยู่เฉพาะในห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 54.55 และที่ไม่มีภาชนะรองรับขยะมีเพียงร้อยละ 3.03 สำหรับที่รองรับขยะจากแหล่งอื่นๆ ในโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.85 มีที่รองรับขยะรวม ไม่มีเพียงร้อยละ 15.15 ส่วนวิธีการกำจัดขยะในโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 84.85 ขุดหลุมฝังและกองกับพื้นดินแล้วเผา มีโรงเรียนอยู่เพียงร้อยละ 3.03 ที่กำจัดโดยเผาในเตาเผาขยะ ทางด้านการรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 93.94 ตอบว่า จัดเวรนักเรียนให้หมุนเวียนกันทำความสะอาดห้องเรียน สำหรับโรงเรียนที่มอบให้ภารโรงทำความสะอาดทั้งหมด และที่นักเรียนทำความสะอาดในห้องเรียนนอกนั้นภารโรงเป็นผู้ทำความสะอาด มีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 3.03 เท่ากันทั้งสองรายการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การจัดการขยะในโรงเรียน ตชด.

การจัดการขยะ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. ภาชนะรองรับขยะในโรงเรียน		
- มีอยู่นอกอาคารเรียนและในห้องเรียน	21	63.64
- มีในห้องเรียน	18	54.55
- มีตามอาคารเรียนและในห้องเรียน	16	48.48
- ไม่มี	1	3.03
2. ที่รองรับขยะรวมจากแหล่งอื่นๆ ในโรงเรียน	28	84.85
- มี	5	15.15
- ไม่มี		
3. วิธีการกำจัดขยะในโรงเรียน		
- ขุดหลุมฝังและกองกับพื้นดินในบริเวณโรงเรียนแล้วเผา	28	84.85
- เผาในเตาเผาขยะ	1	3.03
- อื่นๆ	4	12.12
4. การรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน		
- จัดเวรนักเรียนให้หมุนเวียนกันทำความสะอาดห้องเรียน	31	93.94
- ภารโรงทำความสะอาดทั้งหมด	1	3.03
- นักเรียนทำความสะอาดในห้องเรียน	1	3.03
- นอกนั้นภารโรงเป็นผู้ทำความสะอาด		

1.2.4 การจัดห้องพยาบาล/มุมพยาบาล การจัดสถานที่สำหรับบริการสุขภาพในโรงเรียนนั้น ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 78.79 ตอบว่า จัดเป็นห้องพยาบาล รองลงมาจัดเป็นมุมพยาบาลมีร้อยละ 12.12 และที่ไม่ได้จัดมีร้อยละ 9.09 สำหรับการจัดให้มีครูพยาบาลทำหน้าที่พยาบาลโดยเฉพาะ โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.97 ตอบว่า มีการจัด ส่วนโรงเรียนที่ไม่ได้จัดครูพยาบาลไว้ทำหน้าที่พยาบาลโดยเฉพาะมีเพียงร้อยละ 3.03 ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การจัดห้องพยาบาล/มุมพยาบาลในโรงเรียน ดชด.

การจัดห้องพยาบาล/มุมพยาบาล	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. การจัดสถานที่เพื่อบริการสุขภาพในโรงเรียน		
- จัดเป็นห้องพยาบาล	26	78.79
- จัดเป็นมุมพยาบาล	4	12.12
- ไม่ได้จัด	3	9.09
2. การจัดให้มีครูทำหน้าที่พยาบาลโดยเฉพาะ		
- มี	32	96.97
- ไม่มี	1	3.03

อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในห้องพยาบาล/มุมพยาบาล

เกี่ยวกับอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาลที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีคือ เตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน (ร้อยละ 75.75) เครื่องชั่งน้ำหนัก (ร้อยละ 81.82) ที่วัดส่วนสูง (ร้อยละ 60.61) แผ่นป้ายวัดสายตา (ร้อยละ 66.67) ตู้ยา 3 ชั้น (ร้อยละ 81.82) กรรไกร (ร้อยละ 63.64) แก้วล้างตา (ร้อยละ 54.55) แก้วกินยา (ร้อยละ 51.52) ผ้าพันแผล (ร้อยละ 75.76) พลาสเตอร์ (ร้อยละ 66.67) แอลกอฮอล์ 70% (ร้อยละ 63.64) และยาสามัญประจำบ้าน หรือยาตำราหลวง (ร้อยละ 60.61) แต่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า มีปริมาณไม่พอเพียง ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ชนิดต่างๆ ที่โรงเรียนมีอยู่ และ

ความพอเพียง

รายการ	มี		พอเพียง	
	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. เตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน	25	75.75	12	36.36
2. โต๊ะหัวเตียง	6	18.18	4	12.12
3. อ่างล้างมือแบบง่าย	10	30.30	7	21.21
4. เครื่องชั่งน้ำหนัก	27	81.82	12	36.36
5. ที่วัดส่วนสูง	20	60.61	14	42.42
6. กระโถนหัวเตียงคนไข้	9	27.27	5	15.15
7. แผ่นป้ายวัดสายตา	22	66.67	15	45.45
8. ตู้ยา 3 ชั้น (กว้าง 60 ซม. สูง 107 ซม. ลึก 45 ซม. ขึ้นไป)	27	81.82	20	60.61
9. กรรไกร	21	63.64	14	42.42
10. ดัลบีหรือกล่องอลูมิเนียมใส่สำลี ขนาดเล็ก	13	39.39	7	21.21
11. ขามรูปไตหรือขามเคลือบหรือ ขามอลูมิเนียมขนาดเล็ก	12	36.36	8	24.24
12. ปรอทวัดไข้	10	30.30	7	21.21
13. กระเป๋าน้ำร้อน	9	27.27	5	15.15
14. กระเป๋าน้ำแข็ง	4	12.12	3	9.09
15. แก้วล้างตา	18	54.55	16	48.48
16. แก้วกินยา	17	51.52	10	30.30
17. เข็มไม้หรือเข็มชั่วคราวขนาดต่างๆ	3	9.09	2	6.06
18. ผ้าเช็ดหน้า	11	33.33	6	18.18
19. ผ้าเช็ดตัว	9	27.27	6	18.18
20. ผ้าพันแผล	25	75.76	19	57.58
21. พลาสเตอร์	22	66.67	17	51.52
22. แอลกอฮอล์ 70%	21	63.64	16	48.48
23. ยาสามัญประจำบ้านหรือยาตำราหลวง	20	60.61	15	45.45
24. ฉากหรือแผงกันห้องเป็นมุมพยาบาล	1	3.03	1	3.03

1.1.5 การจัดให้มีโรงอาหารหรือสถานที่รับประทานอาหาร

โรงอาหารของโรงเรียน ดชด. พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.85 มีโรงอาหารเฉพาะโดยแยกจากอาคารเรียน ที่มีโรงอาหารแต่อยู่กับอาคารเรียนมีเพียงร้อยละ 3.03 และไม่มีโรงอาหารร้อยละ 6.06 สำหรับผู้ประกอบอาหาร ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 เป็นบุคคลในหมู่บ้าน รองลงมาเป็นครอบครัวของครูในโรงเรียนกับชาวบ้านร้อยละ 27.27 ผู้รับผิดชอบดูแลความสะอาดของโรงอาหารส่วนใหญ่ร้อยละ 84.85 มีครูรับผิดชอบและนักเรียนจัดเวรกันทำความสะอาด รองลงมาร้อยละ 9.09 มีการโรงและนักเรียนช่วยกันทำความสะอาด ในเรื่องภาชนะรองรับขยะ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 60.61 มีถังขยะวางอยู่เป็นระยะๆ ในโรงอาหาร รองลงมาร้อยละ 30.30 มีถังขยะในโรงอาหารแต่ไม่ได้วางเป็นระยะๆ ที่ไม่มีถังขยะมีเพียงร้อยละ 9.09 เมื่อถามถึงความสะอาดของโรงอาหาร ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 87.88 ตอบว่าสะอาดปานกลาง รองลงมาร้อยละ 9.09 ตอบว่าสะอาดมาก ที่ตอบว่าไม่สะอาดมีเพียงร้อยละ 3.03 ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงอาหารหรือสถานที่รับประทานอาหารของโรงเรียน ดชด.

โรงอาหารหรือสถานที่ของโรงอาหาร	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. โรงอาหารและลักษณะของโรงอาหาร		
- มีโรงอาหารเฉพาะโดยแยกจากอาคารเรียน	28	84.85
- มีแต่อยู่กับอาคารเรียน	1	3.03
- ไม่มี	2	6.06
- อื่นๆ	2	6.06
2. ผู้ประกอบอาหารในโรงเรียน		
- เป็นบุคคลในหมู่บ้านหรือชาวบ้าน	22	66.67
- เป็นครอบครัวของครูในโรงเรียนกับชาวบ้าน	9	27.27
- ไม่ตอบ	2	6.06
3. ผู้รับผิดชอบดูแลความสะอาดของโรงอาหาร		
- มีครูรับผิดชอบและนักเรียนจัดเวรกันทำความสะอาด	28	84.85
- มีการโรงรับผิดชอบทำความสะอาด	2	6.06
- มีการโรงและนักเรียนช่วยกันทำความสะอาด	3	9.09
4. ภาชนะรองรับขยะในโรงอาหาร		
- มีถังขยะวางอยู่เป็นระยะๆ	20	60.61
- มี แต่ไม่ได้วางเป็นระยะๆ	10	30.30
- ไม่มี	3	9.09
5. ความสะอาดของโรงอาหาร		
- สะอาดปานกลาง	29	87.88
- สะอาดมาก	3	9.09
- ไม่สะอาด	1	3.03

1.2.6 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียนในโรงเรียน ดชด. ครูผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 45.45 ตอบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเคยมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคแก่นักเรียนที่โรงเรียนปีละ 2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 36.36 ตอบว่า มาฉีดวัคซีนมากกว่าปีละ 2 ครั้ง ที่ตอบว่ามาฉีดวัคซีนปีละ 1 ครั้ง มีร้อยละ 15.15 และที่ไม่เคยมาฉีดวัคซีนเลยมีเพียงร้อยละ 3.03 สำหรับชนิดของวัคซีนที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้บริการแก่นักเรียนนั้น ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่าเป็นวัคซีนป้องกันโรคคอตีบและบาดทะยักร้อยละ 87.88 ป้องกันโรคบาดทะยักร้อยละ 57.58 ป้องกันวัณโรคและหัดเยอรมันร้อยละ 51.52 เท่ากัน ป้องกันไขหัดร้อยละ 6.06 ที่ไม่ทราบมีเพียงร้อยละ 3.03 แสดงว่าครูผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่รู้จักชนิดของวัคซีนที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาฉีดป้องกันโรคที่โรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียนในโรงเรียน ดชด.

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเคยมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคที่โรงเรียน		
- มาปีละ 2 ครั้ง	15	45.45
- มามากกว่าปีละ 2 ครั้ง	12	36.36
- มาปีละ 1 ครั้ง	5	15.15
- ไม่เคยมาเลย	1	3.03
2. ชนิดของวัคซีนที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาฉีดให้นักเรียน		
- ไขคอตีบและบาดทะยัก	29	87.88
- บาดทะยัก	19	57.58
- วัณโรค	17	51.52
- หัดเยอรมัน	17	51.52
- ไขหัด	2	6.06
- ไม่ทราบ	1	3.03

1.2.7 การส่งเสริมสุขศึกษา

เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขศึกษา ครูผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 42.42 ตอบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเคยมาให้สุขศึกษาที่โรงเรียนปีละ 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 36.36 ตอบว่า มาปีละ 3-4 ครั้ง และที่ตอบว่ามาให้สุขศึกษาที่โรงเรียนปีละ 5 ครั้งขึ้นไปมีร้อยละ 21.21 ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 78.79 ตอบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษาทุกครั้ง ที่ใช้บ้างเป็นบางครั้งมีร้อยละ 21.21 สำหรับครูส่วนใหญ่ร้อยละ 57.58 ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษาเป็นบางครั้ง ที่ใช้ทุกครั้งมีร้อยละ 39.39 ที่ไม่ได้ใช้เลยมีเพียงร้อยละ 3.03 ส่วนการได้มาของอุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 81.82 ตอบว่า ได้มาจากหน่วยงานอื่น ที่ตอบว่าจัดซื้อ้อมามีร้อยละ 30.30 และที่ผลิตขึ้นเองมีร้อยละ 27.27 ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การส่งเสริมสุขศึกษาในโรงเรียน ตชด.

การส่งเสริมสุขศึกษา	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้สุขศึกษาที่โรงเรียนปีละ		
- 1-2 ครั้ง	14	42.42
- 3-4 ครั้ง	12	36.36
- 5 ครั้งขึ้นไป	7	21.21
2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา		
- ทุกครั้ง	26	78.79
- ใช้เป็นบางครั้ง	7	21.21
3. ครูใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา		
- ใช้เป็นบางครั้ง	19	57.58
- ใช้ทุกครั้ง	13	39.39
- ไม่ได้ใช้	1	3.03
4. การได้มาของอุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ได้จากหน่วยงานอื่น	27	81.82
- จัดซื้อ้อมา	10	30.30
- ผลิตขึ้นเอง	9	27.27

สำหรับประเภทสื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 72.73 ตอบว่ามีโปสเตอร์ รองลงมาเป็นแผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 66.67 สำหรับภาพพลิกและโทรทัศน์มีเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ส่วนเครื่องวีดีโอ และม้วนวีดีโอ มีร้อยละ 30.30 ที่มีน้อยที่สุด คือสไลด์ มีเพียงร้อยละ 3.03

ตารางที่ 17 การมีสื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ดชด.

สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการสอนสุขศึกษา	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
โปสเตอร์	24	72.73
แผ่นพับ	22	66.67
ภาพพลิก	12	36.36
โทรทัศน์	12	36.36
เครื่องวีดีโอ	10	30.30
ม้วนเทปวีดีโอ	10	30.30
ภาพกล	2	6.06
สไลด์	1	3.03

1.2.8 บริการตรวจสอบสภาพนักเรียนและให้การรักษาพยาบาล

การตรวจสอบสภาพนักเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 48.48 มีการตรวจสอบสภาพนักเรียนในตอนเช้าเป็นบางวันเท่านั้น ที่ตรวจสอบสภาพนักเรียนในตอนเช้าทุกวันมีร้อยละ 39.39 ที่ไม่ได้ตรวจสอบสภาพนักเรียนในตอนเช้าเลยมีน้อยที่สุด คือร้อยละ 12.12 สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่มาตรวจสอบสภาพนักเรียนที่โรงเรียน ดชด. ทุกปี คิดเป็นร้อยละ 87.88 ที่มาตรวจเป็นบางปี และไม่ได้มาตรวจเลยมีร้อยละ 6.06 เท่ากัน ในกรณีที่ตรวจพบนักเรียนป่วยเล็กน้อยด้วยโรคสามัญทางโรงเรียนจะให้ยารักษาตามอาการ และให้นอนพักในห้องหรือมุมพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 96.96 รองลงมาร้อยละ 48.48 ส่งตัวไปรับการรักษาที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาล ที่ให้นักเรียนกลับไปนอนพักที่บ้านมีร้อยละ 18.18 และในกรณีที่ตรวจพบนักเรียนป่วยมาก โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 จะส่งตัวไปรักษาที่สถานอนามัย หรือโรงพยาบาล รองลงมาร้อยละ 57.58 แจ้งให้ผู้ปกครองรับตัวเด็กไปหาหมอ ที่ให้ยารักษาตามอาการและให้นอนพักในห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาลมีร้อยละ 39.39 ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของโรงเรียน ดชด. ที่มีการตรวจสอบสภาพนักเรียนและให้การ
รักษาพยาบาลนักเรียนป่วย

การตรวจสอบสภาพนักเรียนและให้การรักษาพยาบาล	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. การตรวจสอบสภาพนักเรียนตอนเข้าก่อนเข้าห้องเรียน		
- มีการตรวจเป็นบางวัน	16	48.48
- มีการตรวจทุกวัน	13	39.39
- ไม่มีการตรวจ	4	12.12
2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาตรวจสอบสภาพนักเรียนที่ โรงเรียน		
- ทุกปี	29	87.88
- เป็นบางปี	2	6.06
- ไม่เคยมาตรวจเลย	2	6.06
3. เมื่อนักเรียนเจ็บป่วยเล็กน้อยด้วยโรคสามัญ โรงเรียนให้บริการโดย		
- ให้ยารักษาตามอาการและให้นอนพักในห้องหรือ มุมพยาบาล	32	96.96
- ส่งตัวไปรักษาที่สถานเอนามัย/โรงพยาบาล	16	48.48
- ให้กลับไปนอนพักที่บ้าน	6	18.18
4. ในกรณีตรวจพบนักเรียนป่วยมาก โรงเรียนปฏิบัติ โดย		
- ส่งไปรักษาที่สถานเอนามัย/โรงพยาบาล	22	66.67
- แจ้งผู้ปกครองให้รับเด็กไปหาหมอ	19	57.58
- ให้ยารักษาตามอาการและให้นอนพักในห้อง พยาบาล หรือมุมพยาบาล	13	39.39

มหาวิทยาลัย / วิทยาลัย

1.2.9 การส่งเสริมโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหาร

1.2.9.1 การส่งเสริมโภชนาการ

ทางการส่งเสริมโภชนาการแก่นักเรียนโรงเรียน ดชด. โรงเรียน
ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.94 ได้จัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนทุกวัน ที่จัดสัปดาห์ละครั้งและ
สัปดาห์ละ 2-3 ครั้งมีเพียงร้อยละ 3.03 เท่านั้น เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตในโรงเรียนเพื่อใช้ใน
โครงการอาหารกลางวัน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.96 มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักทำ
สวนครัว ในร้อยละที่เท่ากัน โรงเรียนที่ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ และปลูกผักทำสวนครัวมีเพียง ร้อยละ

3.03 เท่ากัน ในเรื่องการจัดอาหารเสริมประเภทถั่วหรือผลิตภัณฑ์จากถั่วให้นักเรียน พบว่า มีการจัดทุกโรงเรียน (ร้อยละ 100) สำหรับการสอนความรู้ทางด้านโภชนาการเพิ่มเติมแก่นักเรียนนอกจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 81.82 มีการสอนเพิ่มเติม ที่ไม่ได้สอนเพิ่มเติมมีร้อยละ 18.18 นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 60.61 ได้แจกนมสดแก่นักเรียนชั้นเด็กเล็ก ป.1 และ ป.2 อย่างสม่ำเสมอ โดยแจกคนละ 1 กล่องต่อวัน โรงเรียนที่แจกไม่สม่ำเสมอมีร้อยละ 36.36 และที่ไม่ได้แจกเลยมีเพียงร้อยละ 3.03 ดังรายละเอียดในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของโรงเรียน ดชด. ที่มีการส่งเสริมโภชนาการ

การส่งเสริมโภชนาการ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน		
- จัดทุกวัน	31	93.94
- จัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	1	3.03
- จัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	1	3.03
2. การเพิ่มผลผลิตโดยการเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน เพื่อใช้ในโครงการอาหารกลางวัน		
- มี	32	96.96
- ไม่มี	1	3.03
3. การเพิ่มผลผลิตโดยการปลูกผักทำสวนครัวใน โรงเรียน เพื่อใช้ในโครงการอาหารกลางวัน		
- มี	32	96.96
- ไม่มี	1	3.03
4. การจัดอาหารเสริมประเภทถั่วหรือผลิตภัณฑ์ จากถั่วให้นักเรียน		
- มีการจัด	33	100
- ไม่มีการจัด	0	0
5. ครูได้สอนความรู้ทางด้านโภชนาการเพิ่มเติม แก่นักเรียน นอกจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร		
- มีสอนเพิ่มเติม	27	81.82
- ไม่มีการสอนเพิ่มเติม	6	18.18
6. นักเรียนชั้นเด็กเล็ก ป.1 และ ป.2 ได้รับแจก นมสดจากทางราชการ		
- สม่ำเสมอ	20	60.61
- ไม่สม่ำเสมอ	12	36.36
- ไม่ได้รับแจก	1	3.03

1.2.9.2 การสุขาภิบาลอาหาร

โรงเรียนสำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่ร้อยละ 84.85 ได้จัดดูแลความสะอาดส่วนบุคคลของผู้สัมผัสอาหาร ที่ไม่ได้ดูแลมีร้อยละ 15.15 ผู้สัมผัสอาหารในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพจากแพทย์ ร้อยละ 87.88 ที่ได้รับการตรวจปีละครั้งมีเพียงร้อยละ 12.12 ส่วนเครื่องปรุงรสที่ผู้ประกอบการอาหารใช้ในโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 93.94 ได้รับความดูแลให้ใช้ชนิดที่มีเครื่องหมาย อย. ที่ไม่ได้ดูแลมีเพียงร้อยละ 6.06 ในเรื่องอาหารสดที่นำมาประกอบอาหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.96 มีการควบคุมดูแลการล้างให้สะอาดก่อนปรุง ที่ไม่ได้ดูแลมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 3.03 สำหรับการล้างภาชนะและอุปกรณ์ใส่อาหาร ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 39.39 ตอบว่าล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก 1 ครั้ง และน้ำสะอาดอีก 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 36.36 ตอบว่าล้างด้วยอ่าง 3 ตอน และที่ล้างด้วยน้ำธรรมดา 1-2 ครั้ง มีร้อยละ 21.21 ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของโรงเรียน ดชด. ที่ดำเนินการด้านสุขาภิบาลอาหาร

การสุขาภิบาลอาหาร	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
1. การจัดดูแลความสะอาดส่วนบุคคลของผู้สัมผัสอาหาร		
- ดูแล	28	84.85
- ไม่ได้ดูแล	5	15.15
2. การตรวจสอบสุขภาพจากแพทย์ของผู้สัมผัสอาหาร		
- ไม่ได้ตรวจ	29	87.88
- ตรวจปีละ 1 ครั้ง	4	12.12
3. เครื่องปรุงรสที่ผู้ประกอบการอาหารใช้ ทางโรงเรียน ได้ดูแลให้ใช้ชนิดที่มีเครื่องหมาย อย. รับรอง		
- ดูแล	31	93.94
- ไม่ได้ดูแล	2	6.06
4. อาหารสดที่ผู้ปรุงนำมาประกอบอาหารมีการ ควบคุมดูแลการล้างให้สะอาดก่อนปรุง		
- ดูแล	32	96.96
- ไม่ได้ดูแล	1	3.03

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของโรงเรียน ตชด. ที่ดำเนินการด้านสุขาภิบาลอาหาร (ต่อ)

การสุขาภิบาลอาหาร	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 33)
5. วิธีการล้างภาชนะและอุปกรณ์ใส่อาหาร ของโรงเรียน		
- ล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก 1 ครั้ง และน้ำ สะอาดอีก 1 ครั้ง	13	39.39
- ล้างด้วยอ่าง 3 ตอน	12	36.36
- ล้างด้วยน้ำธรรมดา 1-2 ครั้ง	7	21.21

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้บริหารโรงเรียนปรากฏว่าไม่มีปัญหาในระดับมาก ที่มีปัญหาเป็นปัญหาในระดับปานกลางได้แก่ ปัญหาที่มีน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 2.01-3.00 ซึ่งมี 10 ปัญหา คือ ครูขาดความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหรือรายละเอียดในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (น้ำหนักเฉลี่ย 2.39) ครูในโรงเรียนขาดการวางแผนงานอนามัยโรงเรียนร่วมกัน (น้ำหนักเฉลี่ย 2.33) ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมงานอนามัยโรงเรียน (น้ำหนักเฉลี่ย 2.24) ครูขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (น้ำหนักเฉลี่ย 2.24) ขาดแคลนเวชภัณฑ์ (น้ำหนักเฉลี่ย 2.21) ครูขาดความสนใจในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (น้ำหนักเฉลี่ย 2.15) ขาดการสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (น้ำหนักเฉลี่ย 2.06) ขาดแคลนน้ำสำหรับปลูกผักทำสวนครัว (น้ำหนักเฉลี่ย 2.03) ขาดการวางแผนงานอนามัยโรงเรียนร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (น้ำหนักเฉลี่ย 2.03) และครูผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักและวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (น้ำหนักเฉลี่ย 2.03) ปัญหานอกจากนี้เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย กล่าวคือ เป็นปัญหาที่มีค่าน้ำหนักเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.01-2.00 ดังรายละเอียดในตารางที่

ตารางที่ 21 ระดับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรค	ระดับปัญหา								น้ำหนักเฉลี่ย
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีปัญหา		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. คุรขาดความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา หรือรายละเอียดในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1	3.03	14	42.42	15	45.45	3	9.09	2.39
2. ครูในโรงเรียนขาดการวางแผนงานอนามัยโรงเรียนร่วมกัน	5	15.15	6	18.18	17	51.52	5	15.15	2.33
3. ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมงานอนามัยโรงเรียน	5	15.15	7	21.21	12	36.36	9	27.27	2.24
4. ครูในโรงเรียนขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	2	6.06	11	33.33	13	39.39	7	21.21	2.24
5. ขาดแคลนเวชภัณฑ์	4	12.12	9	27.27	10	30.30	10	30.30	2.21
6. คุรขาดความสนใจในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	3	9.09	6	18.18	17	51.52	7	21.21	2.15
7. ขาดการสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	0	0	9	27.27	17	51.52	7	21.21	2.06
8. ขาดแคลนน้ำสำหรับปลูกผักทำสวนครัว หรือแปลงเกษตรในโรงเรียน	5	15.15	7	21.21	5	15.15	16	48.49	2.03
9. ขาดการวางแผนงานอนามัยโรงเรียน ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	3	9.09	5	15.15	15	45.45	10	30.30	2.03
10.ครูผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักและวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	2	6.06	7	21.21	14	42.42	10	30.30	2.03
11.ขาดแคลนสถานที่ในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน	2	6.06	8	24.24	11	33.33	12	36.36	2.00
12.ความเชื่อที่ผิดของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วย	4	12.12	3	9.09	14	42.42	12	36.36	1.97

ตารางที่ 21 ระดับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	ระดับปัญหา								น้ำหนักเฉลี่ย
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีปัญหา		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
13. การจัดหาน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับนักเรียนยังไม่ดีพอ	4	12.12	5	15.15	9	27.27	15	15.45	1.94
14. ขาดความร่วมมือระหว่างครูในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	3	9.09	5	15.15	11	33.33	14	42.42	1.91
15. ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1	3.03	7	21.21	13	39.33	12	36.36	1.91
16. ขาดเงินทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนเกี่ยวกับอาหารกลางวันในโรงเรียน	3	9.09	7	21.21	6	18.18	17	51.52	1.88
17. ขาดบุคลากรรับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนโดยเฉพาะ	3	9.09	5	15.15	8	24.24	17	51.52	1.82
18. ขาดการประสานงานระหว่างครูกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	2	6.06	6	18.18	8	24.24	17	51.52	1.79
19. การดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วมในโรงเรียนไม่ดีพอ	1	3.03	4	12.12	15	45.45	13	39.39	1.79
20. การกำจัดน้ำเสียในโรงเรียนไม่ถูกต้อง	1	3.03	4	12.12	15	45.45	13	39.39	1.79
21. ขาดคนดูแลรักษาความสะอาดห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล	0	0	8	24.24	10	30.30	15	45.45	1.79
22. การใช้บริการที่ห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาลไม่สะดวก	0	0	7	21.21	12	36.36	14	42.42	1.79
23. ขาดความร่วมมือของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน	1	3.03	6	18.18	10	30.30	16	48.49	1.76

ตารางที่ 21 ระดับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	ระดับปัญหา								น้ำหนักเฉลี่ย
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีปัญหา		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
24. นักเรียนที่ย้ายมาจากโรงเรียนอื่นไม่มีบัตรบันทึกสุขภาพติดตัวมา	1	3.03	6	18.18	9	27.27	17	51.52	1.73
25. ขาดการเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มผลผลิตทางโภชนาการ	1	3.03	6	18.18	9	27.27	17	51.52	1.73
26. การกำจัดขยะในโรงเรียนไม่ดีพอ	1	3.03	3	9.09	14	42.42	15	45.45	1.70
27. การดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนไม่ดีพอ	1	3.03	3	9.09	13	39.39	16	48.49	1.67
28. ครูไม่ได้ติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยทุกคน	0	0	4	12.12	11	33.33	18	54.55	1.58
29. ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการให้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคแก่นักเรียน	0	0	3	9.09	12	36.36	18	54.55	1.55
30. โรงเรียนไม่มีบัตรบันทึกสุขภาพให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	1	3.03	3	9.09	6	18.18	23	69.70	1.46

หมายเหตุ : ร้อยละคิดจากครูผู้บริหารโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 33 คน

: น้ำหนักเฉลี่ย

0-1.00 = ไม่มีปัญหา

1.01-2.00 = มีปัญหาน้อย

2.01-3.00 = มีปัญหปานกลาง

3.01-4.00 = มีปัญหามาก

ส่วนที่ 2

ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1.1 อายุ ของครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนในโรงเรียน ตชด. ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.67 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี รองลงมาร้อยละ 18.67 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีเพียงร้อยละ 6.67

2.1.2 เพศ ของครูประจำชั้นในโรงเรียน ตชด. ปรากฏว่าเป็นเพศชายทั้งหมด ร้อยละ 100

2.1.3 ศาสนา พบว่า ครูประจำชั้นทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100

2.1.4 จำนวนปีที่รับราชการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 36.00 มีอายุราชการระหว่าง 6-10 ปี รองลงมา มีอายุราชการ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.33 ที่น้อยที่สุดมีอายุราชการ 21-25 ปี และ 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.33 เท่ากัน

2.1.5 จำนวนปีที่ทำหน้าที่ครูในโรงเรียน ตชด. พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.67 ทำหน้าที่ครูเป็นเวลา 0-5 ปี รองลงมา ร้อยละ 24.00 ทำหน้าที่ครูเป็นเวลา 6-10 ปี ที่น้อยที่สุด ร้อยละ 1.33 ทำหน้าที่ครูเป็นเวลา 16-20 ปี

2.1.6 สถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.00 สมรสและอยู่ด้วยกัน ที่เป็นโสดมี ร้อยละ 20.00 สมรสและแยกกันอยู่มีร้อยละ 2.67 ที่สมรสและหย่ากันมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.33

2.1.7 ภูมิลำเนาเดิมของครู ตชด. ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.66 อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคกลางและภาคเหนือมีเพียงร้อยละ 2.67 เท่ากันทั้งสองภาค

2.1.8 ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ครูโรงเรียน ตชด. ส่วนใหญ่ร้อยละ 34.67 สำเร็จปริญญาตรีทางการศึกษา รองลงมา ร้อยละ 26.67 มีวุฒิอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางการศึกษา ผู้ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาคือ ปกศ.สูง มีร้อยละ 14.67 ปกศ.ต้น ร้อยละ 6.67 ปวช./ปวส. ร้อยละ 9.33

2.1.9 ตำแหน่งหน้าที่ราชการ พบว่าทุกคนเป็นตำรวจตระเวนชายแดน คิดเป็นร้อยละ 100

2.1.10 การทำหน้าที่ในโรงเรียน ตชด. พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.00 ทำหน้าที่ครูประจำชั้น รองลงมา ร้อยละ 36.00 ทำหน้าที่ครูผู้สอน และครูพยาบาล

รายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนในโรงเรียน ตชด. ปรากฏในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ข้อมูลเกี่ยวกับครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 75)
1. อายุของครูประจำชั้น		
20-29 ปี	14	18.67
30-39 ปี	56	74.67
40-49 ปี	5	6.67
2. เพศ		
ชาย	75	100.0
3. นับถือศาสนา		
พุทธ	75	100.0
4. จำนวนปีที่รับราชการ		
0-5 ปี	10	13.33
6-10 ปี	27	36.00
11-15 ปี	22	29.33
16-20 ปี	14	18.67
21-25 ปี	1	1.33
26-30 ปี	1	1.33
5. จำนวนปีที่ทำหน้าที่ครูในโรงเรียน ตชด.		
0-5 ปี	47	62.67
6-10 ปี	18	24.00
11-15 ปี	9	12.00
16-20 ปี	1	1.33
6. สถานภาพการสมรส		
- สมรสและอยู่ด้วยกัน	57	76.00
- โสด	15	20.00
- สมรสและแยกกันอยู่	2	2.67
- หย่า	1	1.33
7. ภูมิลำเนาเดิมอยู่ทาง		
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	71	94.66
- ภาคกลาง	2	2.67
- ภาคเหนือ	2	2.67

ตารางที่ 22 ข้อมูลเกี่ยวกับครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

รายการ	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (N = 75)
8. ระดับการศึกษาสูงสุด		
- ปกศ.ต้น	5	6.67
- ปกศ.สูง	11	14.67
- ปวช./ปวส.	7	9.33
- ปริญญาตรีทางการศึกษา	26	34.67
- ปริญญาตรีสาขาอื่น	6	8.00
- อื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางการศึกษา	20	26.67
9. ตำแหน่งหน้าที่ราชการ		
- ดำรงจตระเวนชายแดน	17	76.00
10. การทำหน้าที่ในโรงเรียน ตชด.		
- ครูประจำชั้น	48	64.00
- ครูผู้สอน และครูพยาบาล	27	36.00

2.2 วิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

2.2.1 การจัดให้มีและใช้บัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน

ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน จากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 9 โรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.67 ตอบว่า นักเรียนในชั้นที่สอนมีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน (ส.ศ.3) ครบทุกคน ที่มีไม่ครบทุกคนมีเพียงร้อยละ 1.33 ส่วนการตรวจสุขภาพนักเรียนนั้นปรากฏว่าเมื่อครูตรวจสุขภาพแล้วได้บันทึกผลการตรวจและการแก้ไขปัญหาสุขภาพลงในบัตรบันทึกสุขภาพถึงร้อยละ 84.00 รองลงมาร้อยละ 9.33 บันทึกเฉพาะความผิดปกติที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ที่ไม่ได้บันทึกก็มีเพียงร้อยละ 1.33 สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มาตรวจสุขภาพนักเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ได้ช่วยดูแลให้นักเรียนบันทึกผลการตรวจลงในบัตรสุขภาพทุกครั้ง รองลงมาตอบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขบันทึกเองร้อยละ 10.67 เกี่ยวกับการเก็บบัตรบันทึกสุขภาพ พบว่า ครูจะนำไปเก็บไว้ในห้องพยาบาล/มุมพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 70.67 รองลงมาร้อยละ 18.67 เก็บไว้ที่ห้องพักรู และร้อยละ 9.33 เก็บไว้ที่ห้องเรียน ในกรณีที่นักเรียนเจ็บป่วยมากและครูส่งนักเรียนไปรักษาที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาล ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ร้อยละ 92.00 ได้มอบบัตรบันทึกสุขภาพให้นักเรียนนำติดตัวไปด้วย ที่ไม่ได้มอบให้ไปมีร้อยละ 6.67 และที่ไม่เคยส่งเด็กไปรักษาที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาลเลยมีเพียงร้อยละ 1.33 ดังรายละเอียดในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่จัดให้มีและใช้บัตรบันทึกสุขภาพ
ประจำตัวนักเรียน

การจัดให้มีและใช้บัตรบันทึกสุขภาพ	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 75)
1. นักเรียนในชั้นเรียนมีบัตรบันทึกสุขภาพ ประจำตัว		
- ครบทุกคน	74	98.67
- ไม่ครบทุกคน	1	1.33
2. หลังการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ครูได้บันทึกผล การตรวจและการแก้ไขปัญหาสุขภาพลงใน บัตรบันทึกสุขภาพ		
- บันทึกทุกครั้ง	63	84.00
- บันทึกเฉพาะที่มีความผิดปกติซึ่งอาจเป็น อันตรายต่อสุขภาพนักเรียน	7	9.33
- บันทึกบ้าง ไม่ได้บันทึกบ้าง	4	5.33
- ไม่ได้บันทึก	1	1.33
3. เมื่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาตรวจสอบสุขภาพ นักเรียนที่โรงเรียน ครูได้ดูแลให้บันทึกผลการ ตรวจลงในบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน		
- ทุกครั้ง	60	80.00
- เป็นบางครั้ง	7	9.33
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขบันทึกเอง	8	10.67
4. เมื่อนำบัตรบันทึกสุขภาพมาบันทึกแล้ว ครูจะ นำไปเก็บไว้ที่		
- ห้องพยาบาล/มุมพยาบาล	53	70.67
- ห้องพักครู	14	18.67
- ห้องเรียน	7	9.33
- อื่นๆ	1	1.33
5. เมื่อนักเรียนเจ็บป่วยมาก และครูส่งไปรักษาที่ สถานเอนามัย/โรงพยาบาล ได้มอบบัตรบันทึก สุขภาพให้นักเรียนนำไปด้วย		
- มอบให้ไป	69	92.00
- ไม่ได้มอบให้ไป	5	6.67
- ไม่เคยส่งเด็กนักเรียนไปรักษาที่สถานเ อนามัย/โรงพยาบาล	1	1.33

2.2.2 การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน

การตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน พบว่า ครูประจำชั้น/ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 48.00 ตอบว่า ตรวจทุกเช้า รองลงมาร้อยละ 42.67 ตอบว่า ตรวจเป็นบางครั้ง ที่ไม่ได้ตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้ามีร้อยละ 9.33 และเมื่อตรวจสุขภาพแล้วพบนักเรียนป่วยมาก ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 98.67 จะส่งไปรักษาที่สถานเอนามัยหรือโรงพยาบาล มีเพียงร้อยละ 1.33 ที่ให้กินยาแล้วให้อนพักที่โรงเรียน สำหรับการชั่งน้ำหนักนักเรียนปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 93.33 ทำการชั่งน้ำหนักเด็กทุกภาคเรียน ที่ชั่งปีละครั้ง มีร้อยละ 6.67 เมื่อชั่งน้ำหนักแล้วครูส่วนใหญ่ร้อยละ 90.67 ได้บันทึกลงในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้ง ที่บันทึกเป็นบางครั้งมีร้อยละ 4.00 ที่ไม่ได้บันทึกมีเพียงร้อยละ 1.33 ส่วนการวัดส่วนสูงนักเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 92.00 วัดทุกภาคเรียน และร้อยละ 8.00 วัดปีละครั้ง เมื่อวัดส่วนสูงแล้ว ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 89.33 ได้บันทึกลงในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้ง ที่บันทึกเป็นบางครั้งมีร้อยละ 8.00 และที่ไม่ได้บันทึกมีเพียงร้อยละ 2.67 สำหรับการวัดสายตานักเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 45.33 ตอบว่า ไม่ได้วัด รองลงมาร้อยละ 29.33 วัดปีละครั้ง ที่วัดทุกภาคเรียนมีร้อยละ 25.33 เมื่อวัดสายตาแล้วครูส่วนใหญ่ร้อยละ 40.00 ได้บันทึกลงในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้ง รองลงมาบันทึกเป็นบางครั้งร้อยละ 13.33 และที่น้อยที่สุดคือไม่ได้บันทึกเลยร้อยละ 1.33 เกี่ยวกับการตรวจสุขภาพในช่องปาก ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ทำการตรวจสุขภาพในช่องปาก ภาคเรียนละครั้ง รองลงมาตรวจปีละครั้งร้อยละ 10.67 น้อยที่สุดคือไม่ได้ตรวจเลยมีเพียงร้อยละ 1.33 เมื่อครูตรวจพบนักเรียนเป็นโรคฟันผุ และมีหินปูนมาก ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 ได้ส่งตัวนักเรียนไปที่สถานเอนามัยหรือโรงพยาบาล รองลงมาร้อยละ 18.67 ให้สุขศึกษา-แนะนำ และร้อยละ 14.67 แนะนำให้ผู้ปกครองพาเด็กไปพบทันตแพทย์ ส่วนการให้เด็กนักเรียนอมน้ำยาฟลูออไรด์ เพื่อป้องกันฟันผุนั้น ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ร้อยละ 45.33 ตอบว่า ให้อมทุกสองสัปดาห์ รองลงมาร้อยละ 26.67 ให้อมเดือนละครั้ง และที่ไม่ได้ให้อมมีร้อยละ 20.67 สำหรับการสาธิตการแปรงฟันที่ถูกวิธีให้นักเรียนในชั้น พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 97.33 ได้ทำการสาธิต ที่ไม่ได้สาธิตมีเพียงร้อยละ 1.33 ในกรณีตรวจพบนักเรียนในชั้นเป็นเหามาก ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 48.00 จะรายงานให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ และขอเวชภัณฑ์มาทำการกำจัดเหาดด้วยตนเอง รองลงมาใช้เวชภัณฑ์ของโรงเรียนทำการกำจัดเหาดเองร้อยละ 32.00 ให้สุขศึกษานักเรียนร้อยละ 12.00 และน้อยที่สุดคือ แจงให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาทำการกำจัดเหาดให้นักเรียนที่โรงเรียนร้อยละ 8.00 สำหรับการตรวจค้นหาโรคคอกพอกในนักเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 61.33 ได้ทำการตรวจปีละครั้ง รองลงมาร้อยละ 28.00 ตรวจภาคเรียนละครั้ง ที่ไม่ได้ตรวจมีร้อยละ 10.67 เมื่อตรวจแล้วครูส่วนใหญ่ร้อยละ 84.00 เคยพบนักเรียนเป็นโรคคอกพอก ที่ไม่เคยพบมีร้อยละ 16.00 กรณีพบนักเรียนเป็นโรคคอกพอกครูส่วนใหญ่ร้อยละ 40.00 จะให้สุขศึกษา-แนะนำ รองลงมาร้อยละ 25.33 แจกเกลือไอโอดีนไปให้ที่บ้านผสมอาหาร ที่ส่งตัวนักเรียนไปสถานเอนามัย/โรงพยาบาล มีร้อยละ 18.67 จากการตรวจสุขภาพนักเรียน เมื่อครูพบนักเรียนป่วยด้วยโรคสามัญ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 61.33 จะส่งตัวนักเรียนที่

ป่วยให้ครูพยาบาลดูแลรักษาพยาบาล ที่ใช้ยาสามัญประจำบ้านหรือยาตำราหลวงของโรงเรียน
รักษามีร้อยละ 38.67 ทางด้านการติดตามผลการรักษานักเรียนป่วย หลังจากที่นักเรียนได้รับการ
การรักษาจากทางโรงเรียน สถานื่อนามัย หรือโรงพยาบาลแล้ว ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 82.67
ตอบว่าได้ติดตามผลการรักษาทุกคน รองลงมาติดตามบ้างเป็นบางคนมีร้อยละ 16.00 และไม่
ได้ติดตามเลยมีเพียงร้อยละ 1.33 ดังรายละเอียดในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน

การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 75)
1. การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าก่อนเข้า ห้องเรียน		
- ตรวจสอบทุกเช้า	36	48.00
- ตรวจสอบเป็นบางวัน	32	42.67
- ไม่ได้ตรวจสอบ	7	9.33
2. เมื่อตรวจพบนักเรียนป่วยมาก ครูปฏิบัติโดย		
- ส่งไปรักษาที่สถานื่อนามัย/โรงพยาบาล	74	98.67
- ให้รับประทานยาแล้วนอนพักที่โรงเรียน	1	1.33
3. ครูได้ชี้แจงนำหน้านักเรียนในชั้น		
- ชี้แจงทุกภาคเรียน	70	93.33
- ชี้แจงปีละครั้ง	5	6.67
4. เมื่อชี้แจงนำหน้าแล้วได้บันทึกในบัตรสุขภาพ		
- ทุกครั้ง	68	90.67
- เป็นบางครั้ง	3	4.00
- ไม่ได้บันทึก	1	1.33
- อื่นๆ	3	4.00
5. การวัดส่วนสูงนักเรียน โดยครู		
- วัดทุกภาคเรียน	69	92.00
- วัดปีละครั้ง	6	8.00
6. เมื่อวัดส่วนสูงนักเรียนแล้วได้บันทึกลงในบัตร สุขภาพ		
- ทุกครั้ง	67	89.33
- เป็นบางครั้ง	6	8.00
- ไม่ได้บันทึก	2	2.67

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน
(ต่อ)

การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 75)
7. การวัดสายตานักเรียน โดยครู		
- ไม่ได้วัด	34	45.33
- วัดปีละครั้ง	22	29.33
- วัดทุกภาคเรียน	19	25.33
8. เมื่อวัดสายตาแล้วได้บันทึกลงในบัตรสุขภาพ		
- ทุกครั้ง	30	40.00
- เป็นบางครั้ง	10	13.33
- ไม่ได้บันทึก	1	1.33
9. การตรวจสุขภาพในช่องปากนักเรียน โดยครู		
- ตรวจภาคเรียนละครั้ง	60	80.00
- ตรวจปีละครั้ง	8	10.67
- ไม่ได้ตรวจ	1	1.33
- อื่นๆ	6	8.00
10. เมื่อตรวจพบนักเรียนเป็นโรคฟันผุและมี หินปูนมากครูปฏิบัติโดย		
- ส่งตัวไปสถานอนามัย/โรงพยาบาล	50	66.67
- ให้สุขศึกษา-แนะนำ	14	18.67
- ให้ผู้ปกครองพาเด็กไปพบทันตแพทย์	11	14.67
11. การให้นักเรียนอมน้ำยาฟลูออไรด์		
- อมทุก 2 สัปดาห์	34	45.33
- อมเดือนละครั้ง	20	26.67
- ไม่มีการอมน้ำยาฟลูออไรด์	20	26.67
- อื่น ๆ	1	1.33
12. ครูได้สาธิตการแปรงฟันที่ถูกต้องให้นักเรียนในชั้น		
- สาธิต	73	97.33
- ไม่ได้สาธิต	1	1.33
- อื่น ๆ	1	1.33

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน
(ต่อ)

การให้บริการดูแลสุขภาพนักเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 75)
13. ในกรณีตรวจพบนักเรียนในชั้นเป็นเหามาก		
ครูปฏิบัติโดย		
- รายงานให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ และขอ		
เวชภัณฑ์มาทำการกำจัดเหาเอง	36	48.00
- ใช้เวชภัณฑ์ของโรงเรียนทำการกำจัดเหาเอง	24	32.00
- ให้สุศึกษาปรึกษาครู	9	12.00
- แจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาทำการกำจัด		
เหาให้นักเรียนที่โรงเรียน	6	8.00
14. การตรวจค้นหาโรคคอกพอกในนักเรียนโดยครู		
- ตรวจปีละครั้ง	46	61.33
- ตรวจภาคเรียนละครั้ง	21	28.00
- ไม่ได้ตรวจ	8	10.67
15. ครูเคยพบนักเรียนเป็นโรคคอกพอก		
(ต่อมธัยรอยด์โต)		
- เคย	63	84.00
- ไม่เคย	12	16.00
16. การปฏิบัติของครูเมื่อพบนักเรียนเป็นโรคคอกพอก		
- ให้สุศึกษา-แนะนำ	30	40.00
- แจกเกลือไอโอดีนไปให้ที่บ้านผสมอาหาร	19	25.33
- ส่งตัวนักเรียนไปสถานื่อนามัย/โรงพยาบาล	14	18.67
17. การปฏิบัติของครูเมื่อตรวจพบนักเรียนป่วย		
ด้วยโรคสามัญ		
- ส่งตัวให้ครูพยาบาลดูแลรักษาพยาบาล	46	61.33
- ไข้ยาสามัญประจำบ้านหรือยาตำราหลวงของ		
โรงเรียนให้การรักษาพยาบาล	29	38.67
18. การติดตามผลการรักษาพยาบาลนักเรียนป่วย		
- ติดตามทุกคน	62	82.67
- ติดตามเป็นบางคน	12	16.00
- ไม่ได้ติดตาม	1	1.33

2.2.3 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

ในเรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 57.33 ให้สุขศึกษาล่วงหน้าแก่นักเรียนในชั้นทุกครั้งก่อนที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะมาฉีดวัคซีน รองลงมา ร้อยละ 30.67 ให้สุขศึกษาและแนะนำให้เด็กนักเรียนมารับวัคซีนทุกคน ที่ไม่ได้ให้สุขศึกษามี น้อยที่สุดคือ ร้อยละ 12.00 นอกจากนั้นเวลาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้บริการฉีดวัคซีนที่โรงเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 64.00 ยังได้ช่วยบันทึกการฉีดวัคซีนในบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 18.67 ไม่ได้ช่วย เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ช่วยบ้างเป็นบางครั้งมีร้อยละ 17.33 หลังการฉีดวัคซีนแล้ว นักเรียนมีอาการปวดบริเวณที่ฉีดและเป็นไข้ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 จะส่งตัวนักเรียนไปให้ครูพยาบาลช่วยเหลือ รองลงมา ร้อยละ 29.33 ให้ยาแก้ปวดลดไข้รับประทาน ครูที่ตอบว่าให้นักเรียนไปนอนพักที่บ้านมีเพียงร้อยละ 4.00 ดังรายละเอียดในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการทางด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 75)
1. การให้สุขศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของการฉีดวัคซีนก่อนที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะมาฉีดวัคซีน		
- ให้สุขศึกษาล่วงหน้าทุกครั้ง	43	57.33
- ให้สุขศึกษาและแนะนำให้เด็กมารับวัคซีนทุกคน อย่างขาดเรียน	23	30.67
- ไม่ได้ให้สุขศึกษา	9	12.00
2. ครูได้ช่วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขบันทึกการฉีดวัคซีนลงในบัตรบันทึกสุขภาพ		
- ช่วยบันทึกทุกครั้ง	48	64.00
- ไม่ได้ช่วยเพราะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	14	18.67
- ช่วยเป็นบางครั้ง	13	17.33
3. กรณีนักเรียนมีอาการปวดบริเวณที่ฉีดวัคซีนและเป็นไข้หลังการฉีด ครูปฏิบัติต่อนักเรียนโดย		
- ส่งตัวไปให้ครูพยาบาลช่วยเหลือ	50	66.67
- ให้ยาแก้ปวดลดไข้รับประทาน	22	29.33
- ให้กลับไปนอนพักที่บ้าน	3	4.00

2.2.4 การส่งเสริมโภชนาการ

โรงเรียน ดชด. ทุกแห่งได้จัดโครงการอาหารกลางวันเพื่อส่งเสริมโภชนาการ แก่เด็กนักเรียนตามนโยบายของหน่วยเหนือ จากแบบสอบถามปรากฏว่า ครูประจำชั้น/ครูผู้สอนทุกคน (ร้อยละ 100) ตอบว่า นักเรียนในชั้นได้รับประทานอาหารกลางวันทุกคน สำหรับการแจกนมสดของทางราชการแก่นักเรียนในชั้น ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 32.00 ตอบว่าแจกให้เด็กสม่ำเสมอ ที่ไม่สม่ำเสมอมีร้อยละ 20.00 อีกร้อยละ 48.00 ตอบว่าเป็นชั้นที่ไม่อยู่ในข่ายได้รับการแจกนม คือ ชั้น ป. 3-6 ในเรื่องอาหารเสริม ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 97.33 ตอบว่าทางโรงเรียนได้จัดทำอาหารเสริมให้นักเรียนรับประทานสัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง ที่ทำอาหารเสริมให้นักเรียนรับประทานสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 2.67 ส่วนประเภทของอาหารเสริมครูส่วนใหญ่ร้อยละ 97.33 ตอบว่า เป็นนมถั่วเหลือง มีเพียงร้อยละ 2.67 ที่ตอบว่าเป็นถั่วเขียวต้มน้ำตาล ดังรายละเอียดในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้บริการทางด้านส่งเสริมโภชนาการ

การส่งเสริมโภชนาการ	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N= 75)
1. การรับประทานอาหารกลางวันของนักเรียนในชั้น		
- รับประทานอาหารทุกคน	75	100.00
- รับประทานอาหารไม่ครบทุกคน	0	0
2. การแจกนมสดของทางราชการแก่นักเรียนในชั้น เฉพาะชั้นเด็กเล็ก/อนุบาล ป.1 และ ป.2		
- สม่ำเสมอ	24	32.00
- ไม่สม่ำเสมอ	15	20.00
- เป็นชั้นที่ไม่อยู่ในข่ายได้รับแจกนมสด	36	48.00
3. ทางโรงเรียนได้จัดทำอาหารเสริมให้นักเรียน รับประทาน		
- สัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง	73	97.33
- สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	2	2.67
4. ประเภทของอาหารเสริมที่โรงเรียนจัดทำ		
- นมถั่วเหลือง	73	97.33
- ถั่วเขียวต้มน้ำตาล	2	2.67

2.2.5 การสุขาภิบาลโรงเรียน

การสุขาภิบาลโรงเรียน จะเน้นในเรื่อง น้ำสะอาด ส้วมและความสะอาด จากแบบสอบถาม พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ตอบว่า ชนิดของน้ำที่นักเรียนใช้ดื่มเป็นน้ำฝนที่เป็นน้ำประปา/น้ำบาดาล มีร้อยละ 37.33 นอกนั้นเป็นน้ำบ่อตื้น และน้ำในแม่น้ำลำคลอง มีร้อยละ 2.67 สำหรับวิธีการต้มน้ำของนักเรียนนั้น ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ตอบว่า ใช้แก้วนํ้ารวม ซึ่งไม่ถูกวิธี ที่ถูกวิธี คือ การใช้แก้วนํ้าประจำตัว ซึ่งมีร้อยละ 40.00 ทางด้านความพอเพียงของน้ำดื่มที่โรงเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 76.00 ตอบว่า มีเพียงพอ ที่ไม่เพียงพอมีร้อยละ 24.00 ส่วนผู้ที่ทำความสะอาดห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 96.00 ตอบว่านักเรียนจัดเวรกันทำความสะอาดห้องเรียน ที่ภารโรงทำความสะอาดมีเพียงร้อยละ 4.00 เกี่ยวกับชนิดของภาชนะรองรับขยะในห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 57.33 ตอบว่า เป็นถังขยะไม่มีฝาปิด รองลงมาร้อยละ 42.67 เป็นถังขยะที่มีฝาปิด สำหรับการสาธิตวิธีใช้ส้วมที่ถูกต้องแก่นักเรียนในชั้น ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 89.33 ตอบว่า ได้สาธิต ที่ไม่ได้สาธิตมีร้อยละ 10.67 ดังรายละเอียดในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลทางด้านการสุขาภิบาลโรงเรียน

การสุขาภิบาลโรงเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 75)
1. ชนิดของน้ำที่นักเรียนในชั้นใช้ดื่ม		
- น้ำฝน	45	60.00
- น้ำประปา/น้ำบาดาล	28	37.33
- อื่น ๆ ได้แก่ น้ำบ่อตื้น และน้ำในแม่น้ำลำคลอง	2	2.67
2. วิธีการต้มน้ำของนักเรียน		
- ใช้แก้วนํ้ารวม	45	60.00
- ใช้แก้วนํ้าประจำตัว	30	40.00
3. ความเพียงพอของน้ำที่โรงเรียนมีไว้ให้นักเรียนดื่ม		
- เพียงพอ	57	76.00
- ไม่เพียงพอ	18	24.00
4. ผู้ที่ทำความสะอาดห้องเรียน		
- นักเรียนจัดเวรกัน	72	96.00
- ภารโรง	3	4.00

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลทางด้านการสุขาภิบาลโรงเรียน (ต่อ)

การสุขาภิบาลโรงเรียน	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N = 75)
5. ชนิดของภาชนะรองรับขยะในห้องเรียน		
- ถังขยะไม่มีฝาปิด	43	57.33
- ถังขยะมีฝาปิด	32	42.67
6. การสาธิตวิธีใช้ส้วมที่ถูกต้องแก่นักเรียนในชั้น		
- สาธิต	67	89.33
- ไม่ได้สาธิต	8	10.67

2.2.6 การสอนสุขศึกษา

ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 เคยสอนสุขศึกษาตามหลักสูตร และมีการสอนเพิ่มเติม เมื่อมีปัญหาสุขภาพร้อยละ 12.00 สำหรับการเชิญวิทยากรมาบรรยายหรือมาให้ความรู้แก่นักเรียนในชั้นทางด้านสุขภาพอนามัย ครูส่วนใหญ่เชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 64.00 ที่ไม่เคยเชิญเลยมีร้อยละ 28.00 และเชิญจากแหล่งอื่นมีร้อยละ 8.00 ดังรายละเอียดในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลทางด้านการสอนสุขศึกษา

ข้อมูลทางด้านการสอนสุขศึกษา	จำนวนครู (คน)	ร้อยละ (N=75)
1. การสอนสุขศึกษาแก่นักเรียนโดยครู		
- สอนตามหลักสูตร	66	80.00
- สอนเพิ่มเติมเมื่อมีปัญหาสุขภาพ	9	12.00
2. การเชิญวิทยากรมาบรรยายหรือมาให้ความรู้ทางสุขภาพอนามัย		
- เชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	48	64.00
- ไม่เคยเชิญ	21	28.00
- เชิญจากแหล่งอื่น	6	8.00

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น/ครูผู้สอนในโรงเรียน ดชด. พบว่า ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในระดับมาก ที่พบเป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลาง ซึ่งก็ควรได้รับการแก้ไขเช่นกัน ได้แก่ การที่โรงเรียนไม่มีแผ่นวัดสายตา (น้ำหนักเฉลี่ย 2.84) ไม่มีที่วัดส่วนสูงที่ได้มาตรฐาน (น้ำหนักเฉลี่ย 2.37) ขาดความรู้ในการตรวจสุขภาพในช่องปาก (น้ำหนักเฉลี่ย 2.29) ขาดความรู้ในการตรวจโรคคอกพอก (น้ำหนักเฉลี่ย 2.19) ขาดความรู้ที่จะให้คำแนะนำเรื่องโรคฟันผุและเหงือกอักเสบ (น้ำหนักเฉลี่ย 2.12) ไม่ได้รับความสะดวกในการส่งนักเรียนไปรักษาต่อที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาล (น้ำหนักเฉลี่ย 2.09) และไม่มีเครื่องชั่งน้ำหนักหรือมีแต่ชำรุด (น้ำหนักเฉลี่ย 2.03) นอกนั้นเป็นปัญหา และอุปสรรคที่อยู่ในระดับน้อย คือ มีน้ำหนักเฉลี่ยน้อยกว่า 2.00 ดังรายละเอียดในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ระดับของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูประจำชั้น/ครูผู้สอน

ลำดับ ที่	ปัญหาและอุปสรรค	ระดับปัญหา								น้ำหนัก เฉลี่ย
		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีปัญหา		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1.	ไม่มีแผ่นวัดสายตา	37	49.33	8	10.67	11	14.67	19	25.33	2.84
2.	ไม่มีที่วัดส่วนสูงที่ได้ มาตรฐาน	25	33.33	11	14.67	6	8.00	33	44.00	2.37
3.	ขาดความรู้ในการตรวจ สุขภาพในช่องปาก ของนักเรียน	16	21.33	19	25.33	11	14.67	29	28.67	2.29
4.	ขาดความรู้ในการตรวจ โรคคอกพอก	16	21.33	13	17.33	15	20.00	31	41.33	2.19
5.	ขาดความรู้ที่จะแนะนำ ในเรื่องการรักษาโรค ฟันผุและเหงือกอักเสบ	10	13.33	18	24.00	18	24.00	29	38.67	2.12
6.	ไม่ได้รับความสะดวกใน การส่งนักเรียนไปรับ การรักษาต่อที่สถาน อนามัยหรือโรงพยาบาล	10	13.33	18	25.33	14	18.67	32	42.67	2.09
7.	ไม่มีเครื่องชั่งน้ำหนัก หรือ มีแต่ชำรุด	14	18.67	12	16.00	11	14.67	38	50.67	2.03
8.	นักเรียนเป็นโรคขาด สารอาหาร	3	4.00	7	9.33	51	68.00	14	18.67	1.99
9.	ขาดความรู้เกี่ยวกับการ ดำเนินงานอนามัยโรง- เรียน	1	1.33	23	30.67	20	26.67	31	41.33	1.92

ตารางที่ 29 ระดับของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปัญหาและอุปสรรค	ระดับปัญหา								น้ำหนัก เฉลี่ย
		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีปัญหา		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
10	ผู้ปกครองไม่ให้ความ ร่วมมือในการดูแลเด็ก นักเรียนที่เจ็บป่วย	4	5.33	20	26.67	14	18.67	37	49.33	1.88
11	นักเรียนไม่มีแปรงสีฟัน และไม่ได้แปรงฟันหลัง อาหารกลางวัน	5	6.67	17	22.67	14	18.67	39	52.00	1.84
12	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่มาให้ลูกศึกษาแก่ นักเรียนในชั้น	1	1.33	18	24.00	21	28.00	35	46.67	1.80
13	ขาดแคลนเวชภัณฑ์ ประจำโรงเรียน	4	5.33	9	12.00	23	30.67	39	52.00	1.71
14	ขาดความรู้ในการรักษา พยาบาลเบื้องต้นแก่ นักเรียนที่เจ็บป่วย	1	1.33	11	14.67	24	32.00	39	52.00	1.65
15	ไม่มีเวลาทำงานอนามัย โรงเรียน	1	1.33	11	14.67	22	29.33	41	54.66	1.63
16	ผู้บังคับบัญชาไม่สนใจ และไม่สนับสนุนงาน อนามัยโรงเรียน	0	0	10	13.33	19	25.33	46	61.33	1.52
17	บัตรบันทึกสุขภาพประจำ ตัวนักเรียนมีไม่พอ กับจำนวนนักเรียน ในชั้น	1	1.33	6	8.00	20	26.67	48	64.00	1.47
18	ขาดการประสานงานกับ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในเรื่องการตรวจสุขภาพ นักเรียน	1	1.33	7	9.33	13	17.33	54	72.00	1.40
19	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่มาให้บริการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคแก่นักเรียน ที่โรงเรียน	4	5.33	3	4.00	10	13.33	58	77.33	1.37

ส่วนที่ 3

ผลการศึกษาสภาวะสุขภาพนักเรียน

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน

โรงเรียน ตชด. ที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 9 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 1,259 คน ได้รับการตรวจสอบสุขภาพ จำนวน 1,073 คน คิดเป็นร้อยละ 85.23 ในจำนวนนี้เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.61 เพศหญิงร้อยละ 49.39 ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.70 นับถือศาสนาพุทธ มีเพียงร้อยละ 1.30 ที่นับถือศาสนาคริสต์ นักเรียนกลุ่มอายุ 6-10 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 51.63 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 11-15 ปี ร้อยละ 40.35 ที่น้อยที่สุดเป็นกลุ่มอายุ 3-5 ปี มีร้อยละ 8.02 สำหรับระดับการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนประถมศึกษา (ป.1 - ป.6) ร้อยละ 88.35 และเป็นนักเรียนก่อนประถมศึกษา (เด็กเล็ก/อนุบาล) ร้อยละ 11.65 ดังรายละเอียดในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียน ตชด. ที่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพ จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	543	50.61
หญิง	530	49.39
<u>ศาสนา</u>		
พุทธ	1,059	98.70
คริสต์	14	1.30
<u>อายุ</u>		
3-5 ปี	86	8.02
6-10 ปี	554	51.63
11-15 ปี	433	40.35
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ก่อนประถมศึกษา (เด็กเล็ก/อนุบาล)	125	11.65
ประถมศึกษา (ป.1 - ป.6)	948	88.35
	1,073	100

3.2 สภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน

จากการชั่งน้ำหนักเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา แล้วนำมาเทียบกับกราฟน้ำหนักปกติและความบกพร่องทางโภชนาการของเด็กไทยอายุ 0-5 ปี ของกองโภชนาการ กรมอนามัย และนักเรียนระดับประถมศึกษานำมาเปรียบเทียบกับตารางมาตรฐานน้ำหนักของเด็กนักเรียนไทยอายุ 5-19 ปี ของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย พบนักเรียนมีน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน 208 คน จากนักเรียนทั้งหมด 1,073 คน คิดเป็นร้อยละ 19.38

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า อัตราส่วนนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงใกล้เคียงกันมาก คิดเป็นร้อยละ 19.34 และ 19.43 ตามลำดับ

จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า นักเรียนกลุ่มอายุ 3-5 ปี มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเป็นอัตราส่วนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 23.26 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 6-10 ปี ร้อยละ 19.36 และที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในอัตราที่ต่ำสุดอยู่ในกลุ่มอายุ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.18

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในอัตราส่วนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 24.80 ส่วนนักเรียนระดับประถมศึกษา มีอัตราต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 18.67 ดังรายละเอียดในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียน ดชด. ที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

	จำนวนชั่งน้ำหนัก (คน)	น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	543	105	19.34
หญิง	530	103	19.43
อายุ			
3-5 ปี	86	20	23.26
6-10 ปี	723	140	19.36
11-15 ปี	264	48	18.18
ระดับการศึกษา			
ก่อนประถมศึกษา	125	31	24.80
ประถมศึกษา	948	177	18.67
รวม	1,073	208	19.38

3.3 สภาวะสายตาของนักเรียน

สภาวะสายตาของนักเรียน พบว่า นักเรียนทั้งหมดที่วัดสายตา จำนวน 1,073 คน พบสายตาผิดปกติ (สายตาสั้น) เพียง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.47 ไม่พบนักเรียนสายตาผิดปกติที่ใส่แว่นตาเลย

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิง มีอัตราส่วนสายตาผิดปกติสูงกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 0.56 และ 0.37 ตามลำดับ

จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 11-15 ปี มีอัตราส่วนสายตาผิดปกติสูงกว่ากลุ่มอายุ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.76 และ 0.42 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอายุ 3-5 ปี ไม่มีสายตาผิดปกติเลย

และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษา มีอัตราส่วนสายตาผิดปกติ ร้อยละ 0.53 นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ไม่มีผู้ที่สายตาผิดปกติเลย ดังรายละเอียดในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียน ดชด. ที่สายตาผิดปกติ จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

	จำนวนวัดสายตา (คน)	สายตาผิดปกติ	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	543	2	0.37
หญิง	530	3	0.56
อายุ			
3-5 ปี	86	0	0
6-10 ปี	723	3	0.42
11-15 ปี	264	2	0.76
ระดับการศึกษา			
ก่อนประถมศึกษา	125	0	0
ประถมศึกษา	948	5	0.53
รวม	1,073	5	0.47

3.4 โรคและความผิดปกติในนักเรียน

3.4.1 อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติในนักเรียนโดยรวม

ผลการตรวจสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 9 โรงเรียน มีนักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพทั้งหมด 1,073 คน พบโรคและความผิดปกติ 959 คน คิดเป็นร้อยละ 89.38

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนหญิงมีอัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติสูงกว่านักเรียนชาย คือ ร้อยละ 90.76 และ 88.03 ตามลำดับ

จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 3-5 ปี และ 6-10 ปี มีอัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติใกล้เคียงกันมากคือ ร้อยละ 91.86 และ 91.15 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มอายุ 11-15 ปี ที่มีอัตราการตรวจพบโรค และความผิดปกติร้อยละ 83.71

และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ใกล้เคียงกันมาก คือ ร้อยละ 89.60 และ 89.36 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ตรวจพบโรคและความผิดปกติ จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

	จำนวนตรวจ (คน)	จำนวนพบโรค (คน)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	543	478	88.03
หญิง	530	481	90.76
อายุ			
3-5 ปี	86	79	91.86
6-10 ปี	723	659	91.15
11-15 ปี	264	221	83.71
ระดับการศึกษา			
ก่อนประถมศึกษา	125	112	89.60
ประถมศึกษา	948	847	89.36
รวม	1,073	959	89.38

3.4.2 ชนิดของโรคและความผิดปกติ

สำหรับการตรวจพบโรคและความผิดปกติของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.56 เป็นโรคฟันมีหินปูน รองลงมาเป็นโรคฟันผุและต่อมธัยรอยด์โต คิดเป็นร้อยละ 48.37 และ 22.55 ตามลำดับ สำหรับโรคที่พบในอัตราที่น้อยคือ โรคหัวใจ โรคหิด คิดเป็นร้อยละ 0.19 เท่ากัน และที่พบน้อยที่สุดได้แก่โรคเชื้อราอื่นๆ มีเพียงร้อยละ 0.09 ทางด้านความพิการ พบน้อยมาก คือ ปากแหว่ง หูหนวก และความพิการจากโปลิโอ คิดเป็นร้อยละ 0.19 เท่ากัน ส่วนตาบอดข้างเดียว เพดานโหว่ และสภาวะการได้ยินผิดปกติ พบเพียงร้อยละ 0.09 เท่ากัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียน ตชด. ที่ตรวจพบโรคและความผิดปกติ จำแนกตามชนิดของโรคและความผิดปกติ

ชนิดของโรคและความผิดปกติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 1,073)
โรคริดสีดวงตา (ระยะติดต่อก)	99	9.23
โรคเยื่อตาอักเสบ	45	4.19
โรคเยื่อจมูกอักเสบ	31	2.89
โรคจมูกอื่นๆ	18	1.68
โรคฟันผุ	519	48.37
ฟันมีหินปูน	564	52.56
เหงือกอักเสบ	90	8.39
คออักเสบ	32	2.98
ต่อมทอนซิลอักเสบ	66	6.15
ต่อมธัยรอยด์โต (คอพอก)	242	22.55
โรคขาดสารอาหาร (มุมปากเปื่อย, โลหิตจาง)	11	1.03
โรคหัวใจ	2	0.19
หิด	2	0.19
เหา	182	16.96
กลาก	5	0.47
เกื้อน	47	4.38
โรคเชื้อราอื่นๆ	1	0.09
หูฟอง	80	7.46
โรคผิวหนังจากการแพ้	11	1.03
โรคผิวหนังอื่นๆ	13	1.21
ตาบอด (ข้างเดียว)	1	0.09
ปากแหว่ง	2	0.19
เพดานโหว่	1	0.09
ความพิการจากโปลิโอ	2	0.19
ความพิการอื่นๆ	3	0.28
หูหนวก	2	0.19
สภาวะการได้ยินผิดปกติ	1	0.09
โรคอื่นๆ	10	0.93
น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	208	19.38

เมื่อจัดลำดับอัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติในนักเรียนโรงเรียน ตชด. เรียงจากมากไปหาน้อย 11 อันดับแรก ได้แก่ ฟันมีหินปูน ฟันผุ ต่อมธัยรอยด์โต น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ เหา ริดสีดวงตา ระยะติดต่อกัน เหงือกอักเสบ พุพอง ต่อมทอนซิลอักเสบ เกลิออน ดังรายละเอียดในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติในนักเรียนโรงเรียน ตชด. 11 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย (เสนอเป็นร้อยละ)

อันดับที่	โรคและความผิดปกติที่ตรวจพบ	อัตราตรวจพบ (ร้อยละ)
1	ฟันมีหินปูน	52.56
2	ฟันผุ	48.37
3	ต่อมธัยรอยด์โต	22.55
4	น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	19.38
5	เหา	16.96
6	ริดสีดวงตา (ระยะติดต่อกัน)	9.23
7	เหงือกอักเสบ	8.39
8	พุพอง	7.46
9	ต่อมทอนซิลอักเสบ	6.15
10	เกลิออน	4.38
11	เยื่อตาอักเสบ	4.19

หมายเหตุ : อัตราการตรวจพบโรค (ร้อยละ) คัดจากนักเรียนที่ได้รับการตรวจสุขภาพทั้งหมด จำนวน 1,073 คน

เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

เมื่อตัดความผิดปกติเรื่องน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ออก แล้วนำเฉพาะอัตราการตรวจพบโรค 10 อันดับแรก มาทดสอบความแตกต่าง ระหว่างนักเรียนชายและหญิง พบว่า โรคฟันมีหินปูน ต่อมธัยรอยด์โต เหา พุพอง และต่อมทอนซิลอักเสบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนโรคฟันผุ ริดสีดวงตา เหงือกอักเสบ เกลิ้อน และเยื่อตาอักเสบไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 36

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียนโรงเรียน ตชด. 10 อันดับแรกระหว่างนักเรียนชายและหญิง (เสนอเป็นร้อยละ)

โรคที่ตรวจพบ	ชาย	หญิง	t
จำนวนตรวจ	543	530	
ฟันมีหินปูน	56.35	48.69	2.52*
ฟันผุ	48.44	48.30	0.04
ต่อมธัยรอยด์โต	19.34	28.85	-2.55*
เหา	0.92	33.40	-15.70*
ริดสีดวงตา (ระยะติดต่อก)	7.74	10.76	1.71
เหงือกอักเสบ	7.92	8.87	0.56
พุพอง	10.13	4.72	3.40*
ต่อมทอนซิลอักเสบ	4.05	8.30	2.89*
เกลิ้อน	5.16	3.59	1.26
เยื่อตาอักเสบ	3.68	4.72	0.84

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P < .05$)

จากตารางที่ 36 จะเห็นได้ว่า อัตราการตรวจพบโรค 10 อันดับแรกตามเพศ พบว่า อัตราการพบโรคมากเป็นอันดับ 1 ในนักเรียนชายและหญิง คือโรคฟันมีหินปูน(ชายร้อยละ 56.35 หญิงร้อยละ 48.69) และโรคที่พบเป็นอันดับ 2 คือโรคฟันผุ เหมือนกันทั้งนักเรียนชายและหญิง (ร้อยละ 48.44 และ 48.30 ตามลำดับ) สำหรับโรคที่พบเป็นอันดับ 3 ในนักเรียนชาย คือ ต่อมธัยรอยด์โต (ร้อยละ 19.34) ในนักเรียนหญิง คือ เหา (ร้อยละ 33.40)

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียนโรงเรียน ตชด. 10 อันดับแรก ระหว่างกลุ่มอายุ พบว่า โรคฟันมีหินปูน ฟันผุ เหา และต่อมทอนซิลอักเสบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนโรคต่อมธัยรอยด์โต ริดสีดวงตา เหงือกอักเสบ พุพอง เกลิออน และเยื่อตาอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียนโรงเรียน ตชด. 10 อันดับแรก ระหว่างกลุ่มอายุ (เสนอเป็นร้อยละ)

โรคที่ตรวจพบ	กลุ่มอายุ			F
	3-5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	
จำนวนตรวจ	86	723	264	
ฟันมีหินปูน	29.07	55.46	52.27	10.93*
ฟันผุ	61.63	53.25	30.68	23.98*
ต่อมธัยรอยด์โต	19.77	21.85	25.38	0.89
เหา	8.14	18.81	14.77	3.72*
ริดสีดวงตา (ระยะติดต่อก)	5.81	8.99	10.99	1.11
เหงือกอักเสบ	9.30	8.99	6.44	0.87
พุพอง	10.47	6.22	9.85	2.46
ต่อมทอนซิลอักเสบ	13.95	4.70	7.58	6.37*
เกลิออน	0	4.43	5.68	2.51
เยื่อตาอักเสบ	3.49	4.43	3.79	0.16

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P < 0.05$)

จากตารางที่ 37 จะเห็นว่ากลุ่มอายุ 3-5 ปี เป็นโรคฟันผุมากเป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 61.63) ส่วนกลุ่มอายุ 6-10 ปี และ 11-15 ปี เป็นโรคฟันมีหินปูนเป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 55.46 และ 52.27) โรคที่เป็นอันดับ 2 ของกลุ่มอายุ 3-5 ปี คือ โรคฟันมีหินปูน (ร้อยละ 29.07) ส่วนกลุ่มอายุ 6-10 ปี และ 11-15 ปี คือ โรคฟันผุ (ร้อยละ 53.25 และ 30.68 ตามลำดับ) สำหรับโรคที่พบเป็นอันดับ 3 คือ โรคต่อมธัยรอยด์โต เหมือนกันทั้งกลุ่มอายุ 3-5 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี (ร้อยละ 19.77, 21.85 และ 25.38 ตามลำดับ)

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรค 10 อันดับแรก ระหว่างระดับการศึกษา พบว่า พันมีหิปปูน พันผุ ต่อมธัยรอยด์โต เหา เหงือกอักเสบ และต่อมทอนซิลอักเสบ แตกต่างกันระหว่างระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนโรคริตส์ดวงตา พุพอง และเยื่อตาอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบอัตราการตรวจพบโรคของนักเรียนโรงเรียน ตชด. 10อันดับแรกตามระดับการศึกษา (เสนอเป็นร้อยละ)

โรคที่ตรวจพบ	ก่อนประถม	ประถมศึกษา	t
จำนวนตรวจ	125	948	
พันมีหิปปูน	34.40	54.96	4.51*
พันผุ	60.80	46.73	3.01*
ต่อมธัยรอยด์โต	16.00	23.42	2.08*
เหา	7.20	18.25	4.19*
ริตส์ดวงตา (ระยะติดต่อ)	7.20	9.49	0.91
เหงือกอักเสบ	14.40	7.60	2.08*
พุพอง	8.80	7.29	0.57
ต่อมทอนซิลอักเสบ	12.00	5.38	2.20*
เกลื้อน	0	4.96	-
เยื่อตาอักเสบ	4.80	4.11	0.34

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P < 0.05$)

จากตารางที่ 38 จะเห็นว่าอัตราการตรวจพบโรค 10 อันดับแรก ตามระดับการศึกษาพบว่า นักเรียนก่อนประถมศึกษามีอาการตรวจพบโรค พันผุ เป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 60.80) ส่วนนักเรียนประถมศึกษา คือ โรคพันมีหิปปูน (ร้อยละ 54.96) สำหรับโรคที่พบเป็นอันดับ 2 ในนักเรียนก่อนประถมศึกษาคือ พันมีหิปปูน (ร้อยละ 34.40) และนักเรียนประถมศึกษาคือ พันผุ (ร้อยละ 46.73) ที่พบเป็นอันดับ 3 คือ ต่อมธัยรอยด์โต เหมือนกันทั้งระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา (ร้อยละ 16.00 และ 23.42 ตามลำดับ)

3.4.3 ความผิดปกติหรือความพิการของนักเรียน

ทางด้านความพิการของนักเรียนโรงเรียน ตชด. พบว่า มีความพิการต่ออวัยวะต่างๆ ของร่างกายน้อยมาก คือ ความพิการจากโรคโปลิโอ และปากแหว่ง ร้อยละ 0.19 เท่ากัน สำหรับเพดานโหว่และตาบอด (ข้างเดียว) มีเพียงร้อยละ 0.09 ดังรายละเอียดในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละของความพิการชนิดต่างๆ ที่ตรวจพบในนักเรียน ตชด.

ความพิการ	จำนวน	ร้อยละ (N = 1,073)
ความพิการจากโปลิโอ	2	0.19
ปากแหว่ง	2	0.19
เพดานโหว่	1	0.09
ตาบอด (ข้างเดียว)	1	0.09
ความพิการอื่นๆ	3	0.28
รวม	9	0.84

3.4.4 ผลการตรวจโรคขาดสารไอโอดีน

ผลการตรวจโรคขาดสารไอโอดีน หรือต่อมธัยรอยด์โต พบนักเรียนเป็นโรคนี้ ร้อยละ 22.55 เมื่อแยกตามระดับของโรค พบว่า เป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 1A (ระยะแรกเริ่ม) มากที่สุดร้อยละ 18.73 รองลงมาเป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 1B ร้อยละ 3.45 ที่เป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 2 มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.37 ดังรายละเอียดในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียน ตชด. ที่ตรวจพบโรคขาดสารไอโอดีน จำแนกตามระดับของโรค

ผลการตรวจโรคขาดสารไอโอดีน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (N = 1,073)
จำนวนนักเรียนที่พบโรคขาดสารไอโอดีน	242	22.55
• เป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 1A	201	18.73
• เป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 1B	37	3.45
• เป็นโรคขาดสารไอโอดีนระดับ 2	4	0.37

3.4.5 การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วย ส่งไปรักษาต่อ และให้คำแนะนำ

ในการตรวจสอบสภาพนักเรียนโรงเรียน ตชด. พบโรคและความผิดปกติทั้งหมด 959 คน ให้การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยด้วยโรคสามัญ 664 คน (ร้อยละ 69.24) ส่งตัวไปรักษาต่อที่โรงพยาบาล 5 คน (ร้อยละ 0.52) และให้คำแนะนำการปฏิบัติตัว 290 คน (ร้อยละ 30.24) ดังรายละเอียดในตารางที่ 41

ตารางที่ 41 จำนวน และร้อยละของนักเรียนที่ได้รับการรักษาพยาบาล ส่งตัวไปรักษาต่อ และให้คำแนะนำ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนนักเรียนที่ให้การรักษาพยาบาล	664	69.24
จำนวนนักเรียนที่ส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาล	5	0.52
ให้คำแนะนำการปฏิบัติตัว	290	30.24
รวมนักเรียนที่พบโรคและความผิดปกติ	959	100.00

ส่วนที่ 4

ผลการสำรวจสภาวะการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

4.1 ผลการสำรวจสภาวะการสุขาภิบาลทั่วไป

ในการออกปฏิบัติงานตรวจสอบสภาพนักเรียนในโรงเรียน ตชด. กลุ่มตัวอย่าง 9 โรงเรียน นั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบ วอ.4 ทำการสำรวจสภาพการสุขาภิบาลทั่วไปในโรงเรียน พบว่า บริเวณส่วนใหญ่ร้อยละ 77.78 สะอาดพอใช้ สนามของโรงเรียนอยู่ในสภาพพอใช้ ร้อยละ 88.89 ไม่มีวางระบายน้ำ ร้อยละ 77.78 และไม่มีการกำจัดน้ำเสีย ถึงร้อยละ 88.89

อาคารเรียนและห้องเรียนมั่นคงแข็งแรงดี ร้อยละ 66.67 สะอาดพอใช้ทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 อากาศถ่ายเทดี ร้อยละ 88.89 มีแสงสว่างพอเพียงและไม่มีเสียงรบกวนทุกโรงเรียน ร้อยละ 100.00 ทั้งสองรายการ

สำหรับส้วมรดน้ำ พบว่า มีจำนวนพอเพียง ร้อยละ 88.89 สภาพของส้วมใช้การได้ทุกที่ ร้อยละ 100.00 ความสะอาดอยู่ในขั้นพอใช้ ร้อยละ 55.56 ที่ควรปรับปรุงเรื่องความสะอาดมีร้อยละ 44.44 โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 มีที่ปัสสาวะชายไม่พอเพียง มีสภาพใช้การได้ร้อยละ 55.56 ที่ใช้การไม่ได้มีร้อยละ 44.44 และควรปรับปรุงในเรื่องความสะอาดของที่ปัสสาวะทุกโรงเรียน

การกำจัดขยะมูลฝอยของโรงเรียน ตชด. พบว่า ทุกโรงเรียนมีภาชนะรองรับขยะไม่พอเพียง ร้อยละ 100.00 เป็นภาชนะรองรับขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 88.89 การกำจัดขยะพบว่า ทุกโรงเรียนกำจัดไม่ถูกสุขลักษณะ

รายละเอียดของข้อมูลปรากฏในตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ผลการสำรวจสภาวะการสุขาภิบาลทั่วไปในโรงเรียน ตชด. กลุ่มตัวอย่าง 9 โรงเรียน

กิจกรรม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (n = 9)
1. บริเวณโรงเรียน		
1.1 ความสะอาด		
- พอใช้	7	77.78
- ดี	2	22.22
1.2 สภาพสนาม		
- พอใช้	8	88.89
- ควรปรับปรุง	1	11.11
1.3 รางระบายน้ำ		
- ไม่มีรางระบายน้ำ	7	77.78
- มีรางและระบายน้ำได้ดีพอใช้	2	22.22
1.4 การกำจัดน้ำเสีย		
- ไม่มี	8	88.89
- มี	1	11.11
2. อาคารและห้องเรียน		
2.1 ความมั่นคงแข็งแรง		
- ดี	6	66.67
- พอใช้	4	11.11
2.2 ความสะอาด		
- พอใช้	9	100.00
2.3 การระบายอากาศ		
- อากาศถ่ายเทดี	8	88.89
- อากาศถ่ายเทไม่ดี	1	11.11
2.4 แสงสว่าง		
- พอเพียง	9	100.00
2.5 เสียง		
- ไม่มีเสียงรบกวน	9	100.00
3. ส้วมราดน้ำและที่ปัสสาวะชาย		
3.1 ส้วมราดน้ำ		
3.1.1 ความพอเพียง		
- พอเพียง	8	88.89
- ไม่พอเพียง	1	11.11

ตารางที่ 42 ผลการสำรวจสภาวะการสุขาภิบาลทั่วไปในโรงเรียน ตชด. กลุ่มตัวอย่าง 9 โรงเรียน
(ต่อ)

กิจกรรม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (n = 9)
3.1.2 สภาพส้วม		
- ใช้การได้ทุกที่	9	100.00
3.1.3 ความสะอาด		
- พอใช้	5	55.56
- ควรปรับปรุง	4	44.44
3.2 ที่ปัสสาวะชาย		
3.2.1 ความพอเพียง		
- ไม่พอเพียง	6	66.67
- พอเพียง	2	22.22
- ไม่มี	1	11.11
3.2.2 สภาพที่ปัสสาวะชาย		
- ใช้การได้	5	55.56
- ใช้การไม่ได้	4	44.44
3.2.3 ความสะอาด		
- ควรปรับปรุง	9	100.00
4. ขยะมูลฝอย		
4.1 ภาชนะรองรับ		
4.1.1 ความพอเพียง		
- ไม่พอเพียง	9	100.00
4.1.2 ถูกสุขลักษณะ		
- ไม่ถูกสุขลักษณะ	8	88.89
- ถูกสุขลักษณะ	1	11.11
4.2 การกำจัดขยะ		
- กำจัดไม่ถูกสุขลักษณะ	9	100.00

4.2 ผลการสำรวจสภาวะการสุขาภิบาลอาหาร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โรงเรียน ดชด. ทุกแห่งมีโรงอาหาร หรือที่รับประทานอาหารแยกเป็นสัดส่วน มีความสะอาดอยู่ในขั้นพอใช้ ร้อยละ 77.78 ใช้ภาชนะอุปกรณ์ที่ถูกหลักสุขาภิบาลทุกโรงเรียน แต่การล้างภาชนะใส่อาหารปรากฏว่าไม่ถูกสุขาภิบาลทุกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนการเก็บอาหารที่ปรุงเสร็จโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.78 เก็บได้ถูกต้องเป็นบางส่วนเท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 43

ตารางที่ 43 ผลการสำรวจสภาวะการสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน ดชด. กลุ่มตัวอย่าง 9 โรงเรียน

กิจกรรม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (n = 9)
1. โรงอาหารหรือที่รับประทานอาหาร		
- มีเป็นสัดส่วน	9	100.0
2. ความสะอาด		
- พอใช้	7	77.78
- ควรปรับปรุง	2	22.22
3. ภาชนะอุปกรณ์		
- ถูกหลักสุขาภิบาล	9	100.00
4. การล้างภาชนะใส่อาหาร		
- ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล	9	100.00
5. การเก็บอาหารที่ปรุงเสร็จ		
- ถูกต้องเป็นบางส่วน	7	77.78
- ถูกต้องทั้งหมด	2	22.22

4.3 ผลการสำรวจห้องพยาบาล/มุมพยาบาล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โรงเรียน ดชด. ทุกแห่ง มีห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล แยกเป็นสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทางด้านความสะอาด พบว่า สะอาดพอใช้ ร้อยละ 55.56 สำหรับยาและอุปกรณ์การปฐมพยาบาลโรงเรียน ร้อยละ 88.89 มีพอเพียง การจัดตู้ยา พบว่า จัดยา/อุปกรณ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 88.89 ส่วนเตียงหรือที่นอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.67 สะอาด มีการบันทึกการใช้บริการห้องพยาบาล ร้อยละ 88.89 และมีผู้รับผิดชอบห้องพยาบาล/มุมพยาบาลทุกโรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 44

ตารางที่ 44 ผลการสำรวจห้องพยาบาล/มุมพยาบาลของโรงเรียน ดชด. กลุ่มตัวอย่าง 9 โรงเรียน

กิจกรรม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (n = 9)
1. สภาพห้องพยาบาล		
1.1 ห้องพยาบาล/มุมพยาบาล		
- แยกเป็นสัดส่วน	9	100.00
1.2 ความสะอาด		
- พอใช้	5	55.56
- สะอาด	3	33.33
- ควรปรับปรุง	1	11.11
2. ยาและอุปกรณ์การปฐมพยาบาล		
- มีพอเพียง	8	88.89
- มีไม่พอเพียง	1	11.11
3. การจัดตู้ยา		
- จัดยา/อุปกรณ์ไม่ถูกต้อง	8	88.89
- จัดยา/อุปกรณ์ถูกต้อง	1	11.11
4. เตียงหรือที่นอน		
- สะอาด	6	66.67
- ไม่สะอาด	3	33.33
5. การบันทึกการใช้บริการห้องพยาบาล		
- บันทึก	8	88.89
- ไม่บันทึก	1	11.11
6. ผู้รับผิดชอบห้องพยาบาล/มุมพยาบาล		
- มีผู้รับผิดชอบ	9	100.00

4.4 ผลการสำรวจการจัดการน้ำดื่ม-น้ำใช้ในโรงเรียน ตชด.

จากการสำรวจ พบว่า โรงเรียน ตชด. ทุกแห่งมีปริมาณน้ำดื่มเพียงพอ ร้อยละ 100.00 น้ำดื่มมีคุณภาพร้อยละ 77.78 โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 88.89 มีภาชนะกักเก็บน้ำดื่มที่ถูกต้อง สุขลักษณะ สำหรับภาชนะที่ใช้น้ำดื่มปรากฏว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 นักเรียนมีแก้วน้ำประจำตัวไม่ครบทุกคน ส่วนน้ำใช้ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.89 มีปริมาณน้ำใช้พอเพียง และร้อยละ 88.89 เป็นน้ำสะอาด ดังรายละเอียดในตารางที่ 45

ตารางที่ 45 ผลการสำรวจการจัดการน้ำดื่ม-น้ำใช้ในโรงเรียน ตชด. กลุ่มตัวอย่าง
9 โรงเรียน

กิจกรรม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (n = 9)
1. การจัดการน้ำดื่ม		
1.1 ปริมาณน้ำ		
- พอเพียง	9	100.00
1.2 คุณภาพน้ำดื่ม		
- มีคุณภาพ	7	77.78
- ไม่มีคุณภาพ	2	22.22
1.3 ภาชนะกักเก็บน้ำดื่ม		
- ถูกสุขลักษณะ	8	88.89
- ไม่ถูกสุขลักษณะ	1	11.11
1.4 ภาชนะที่ใช้น้ำดื่ม		
- มีแก้วน้ำประจำตัวไม่ครบทุกคน	6	66.67
- มีแก้วน้ำประจำตัวทุกคน	3	33.33
2. การจัดการน้ำใช้		
2.1 ปริมาณน้ำใช้		
- พอเพียง	8	88.89
- ไม่พอเพียง	1	11.11
2.2 ความสะอาด		
- สะอาด	8	88.89
- ไม่สะอาด	1	11.11

4.5 ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม

ในการออกปฏิบัติงานตรวจสอบคุณภาพนักเรียนในโรงเรียน ตชด. กลุ่มตัวอย่าง 9 โรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้น้ำยาอาหารตรวจเชื้อ ว 110 ตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ผลปรากฏว่า น้ำดื่มที่ตรวจ สะอาด 5 โรงเรียน (ร้อยละ 55.56) ไม่สะอาด 4 โรงเรียน (ร้อยละ 44.44) ดังรายละเอียดในตารางที่ 46

ตารางที่ 46 ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มด้วยอาหารตรวจเชื้อ ว 110

ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม	จำนวน (โรงเรียน)	ร้อยละ (n = 9)
สะอาด	5	55.56
ไม่สะอาด	4	44.44

หมายเหตุ : สะอาด หมายถึง มี Coliform bacteria อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของน้ำดื่ม
ไม่สะอาด หมายถึง มี Coliform bacteria เกินมาตรฐานของน้ำดื่ม